

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

**Role advokáta ve vybraných exponovaných
procesech 19. a 20. století**

Radovan Gaudyn

Plzeň

2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Radovan GAUDYN**
Osobní číslo: **R16M0063P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Role advokáta ve vybraných exponovaných procesech 19. a 20. století**
Zadávací katedra: **Katedra právních dějin**

Zásady pro vypracování

Obsah:

- 1) Úvod
- 2) Vývoj pojetí obhajoby
- 3) Role obhájce ve vybraných procesech
- 4) Zamyšlení nad hledáním spravedlnosti v právu
- 5) Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie, Balík Stanislav, 1998
Právní úprava advokacie : historie a současnost, Schellová Ilona, 1995
Z minulosti advokacie, Miksová Jana a Balík Stanislav, 2005
Velké procesy, Schultz Uwe, 1997
Hilsnerova aféra a česká společnost 1899-1999, Pojar Miloš, 1999
Tajuplná vražda: Případ Leopolda Hilsnera, Kovtun Jiří, 1994
Smrt generála, Váhala Rastislav, 1992
Příběhy spravedlnosti, Stawicka Ewa, 2003
Poslušeni zákonů své země a svého stavu: Kamill Resler – obhájce K. H. Franka, Drápal Jakub, 2014
Český národ soudí K. H. Franka, Drtina Prokop, 1947
další knižní tituly a vědecké články

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.**
Fakulta právnická

Datum zadání diplomové práce: **19. února 2020**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2021**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Plzni dne.....

.....
Radovan Gaudyn

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu JUDr. PhDr. Stanislavu Balíkovi, Ph.D., za jeho čas, cenné rady a inspiraci, které se mně od něj dostávalo nejen v době psaní této práce.

Děkuji také své rodině, která mě v mé práci podporovala. Zejména pak rodičům, kteří mi během mého studia vytvářeli zázemí.

Tuto práci věnuji všem bojovníkům za spravedlnost.

Obsah

Úvod.....	1
Vývoj pojetí obhajoby.....	4
Dnešní pojetí obhájce.....	4
Nástin historického vývoje obhajoby.....	6
Role obhájce ve vybraných procesech.....	11
Proces s Leopoldem Hilsnerem a role Zdeno Auředníčka.....	11
Život Zdeno Auředníčka a Anny Auředníčkové.....	11
Okolnosti získání případu.....	12
Proces s Leopoldem Hilsnerem.....	14
Epilog případu.....	20
Význam a zhodnocení procesu.....	23
Proces s K. H. Frankem a role Kamilla Reslera.....	24
Život Kamilla Reslera.....	24
Okolnosti získání případu.....	28
Proces s K. H. Frankem.....	32
Epilog případu.....	40
Význam a zhodnocení procesu.....	41
Proces s Heliodorem a role Rastislava Váhaly.....	42
Život Rastislava Váhaly.....	42
Okolnosti získání případu.....	44
Proces s Heliodorem Píkou.....	49
Epilog případu.....	53
Význam a zhodnocení procesu.....	56
Zamyšlení nad hledáním spravedlnosti v právu.....	58
Závěr.....	62
Resumé.....	64
Seznam zdrojů.....	65
Knižní.....	65
Časopisné a novinové.....	66
Internetové.....	67

Úvod

Mou motivací k sepsání této práce bylo poukázat na příběhy odvážných právníků, kteří se nebáli bojovat za spravedlnost. Stálo je to nejen úsilí, ale také osobní pohodlí a často i profesní kariéru. Tato diplomová práce nepopisuje úseky historie, které by před tím nebyly zmapovány předchozími autory. Snaží se o srovnání tří případů a popis úlohy obhájce v nich. Zároveň pak o hledání společných paralel a znaků. Jsou zde popsány tři případy. Jejich výběr měl několik kritérií. Prvním byla různost dobového kontextu, druhým pak silná role obhájce, třetím právě společenská exponovanost. Tato práce se zaměří na proces s Leopoldem Hilsnerem, kterého obhajoval Zdeno Auředníček, proces s K. H. Frankem, kterého obhajoval Kamill Resler, a do třetice proces s generálem Heliodorem Píkou, kterého obhajoval Rastislav Váhala. Výjimečnost této práce je i v tom, že všechny nastíněné procesy měly být v minulosti zapomenuty. Za dob komunistické totality by tato práce zajisté nemohla vzniknout. A to nejen z nepohodlnosti tématu, ale také z toho důvodu, že obecně nebyl kladen důraz na obhajobu. Rád bych řekl, že sám díky seznámení s problematikou, které se budu věnovat, považuji zmíněné obhájce za hrdiny. Sváděli podobný boj jako Don Quijote de la Mancha s větrnými mlýny. Často šli do boje, který byl předem rozhodnutý. Sveřepě, avšak profesionálně, se snažili nacházet spravedlnost tam, kde běh dějin jednu miskou bohyně Diké nadnášel, druhou naopak uměle zatěžoval. Často obětovali svou kariéru, osobní pohodlí, ale dokonce i vystavovali nebezpečí celou svou rodinu.

Nutné je zmínit, že takových postav nemá advokacie málo. Dovolím si za všechny zmínit například Jana z Jesenice, který obhajoval mistra Jana Husa, Josefa Friče, advokáta K. H. Borovského, Dagmar Burešovou, která odvážně čelila tuhému režimu a hájila práva matky Jana Palacha, nebo třeba Otakara Motejla, obhájce protikomunistických činitelů. Každým dnem jsou zároveň psány příběhy dalších. I když si to třeba neuvědomujeme, aktuální doba přináší mnoho rozsudků a nálezů, které jsou vysoce sledovány veřejností, a při jejichž tvorbě jsou vyvíjeny na soudce nepřiměřené nátlaky.

Samotná práce se bude skládat primárně ze tří částí. V první části se budu snažit nastínit vývoj obhajoby, resp. její dnešní pojetí jako obecné východisko a následně krátký historický exkurz. Ten je podle mě nutný pro zasazení popisovaných případů do kontextu doby. Následující druhá část bude nejobsáhlejší.

Zde budou popsány tři vybrané procesy, které zmiňuji výše. Vždy se zaměřím na život obhájce¹, okolnosti získání případu, samotný proces před soudem a pak epilog, ve kterém se budu snažit zmapovat další životní cesty činitelů popisovaných procesů. U každého procesu závěrem provedu zhodnocení jeho významu. V této práci nepůjde o podrobné popsání průběhu jednotlivých procesů do nejmenších detailů. Ty by si zasloužily vlastní studie, které by byly individuálně věnované těmto kauzám. Bude se spíše jednat o jejich nastínění v dobovém kontextu a popis role vybraného obhájce v nich s přihlédnutím k jeho vztahu k obžalovanému. V poslední kapitole práce se budu snažit zamyslet nejen nad zhodnocením všech procesů a jejich společných znaků v obhajobě, ale také nad spravedlností jako takovou. Dotknout se otázky, zda trestní tribunály jsou nositelem spravedlnosti, nebo je ji třeba hledat jinde. Chtěl bych i popsat vývoj pojetí role advokáta v kontextu popsáných procesů. V závěru se pokusím o uvedení základních tezí, ke kterým docházím díky zkoumání vybraných případů. Čtenáře bych pak rád upozornil, že má práce bude místy plynule přebíhat mezi nastolením historických faktů a vlastními úvahami nad významem obhajoby a rolí jejích bojovníků. Cílem práce je upozornit, že i na vzdory představě mnohým laikům se výkon advokacie nepojí s nemorálním chováním, ani nelze vtěsnat do kolonek faktur, ale jedná se o povolání vyžadující vysokou lidskou kredibilitu a odhodlání sloužit vyšším principům, a to i za cenu mnohých sebeobětí. Přesně tak, jak to ztělesňují tři vybraní advokáti.

V rámci své práce mi udělalo radost, že se mi i v nelehké době, ve které vznikala, podařilo získat mnoho zajímavých dokumentů. Děkuji tedy Židovskému muzeu v Praze a Klubu za historickou Polnou. Jsem rád, že mohlo dojít k oboustranné výměně historických dokumentů. Zároveň však je mi líto, že právě kvůli pandemické situaci jsem se nemohl dostat k mnoha publikacím, které se přímo nabízely k využití. Pevně ale doufám, že to nebude na větší újmu mé diplomové práce.

Rád bych již zde v úvodu citovat Stanislava Balíka z povedené knihy *Advokáti proti totalitě: „Advokát je však nejen tím, kdo stojí proti totalitě, či kdo je totalitou za svoje postoje, názory a činnost pronásledován. Advokát stojí díky své profesní mentalitě proti jakémukoliv bezpráví, ať se děje v režimu totalitním,*

---

¹ V případě Zdeno Auředníčka i jeho manželky Anny, která hrála také poměrně důležitou roli v celém příběhu.

*v demokracii ohrožené či fungující. K poslání advokáta patří v nekrolozích často vzpomínaná lidumilná povaha.*² A právě tomu, jak dokázali obstát vybraní advokáti proti bezpráví se budu věnovat na dalších stránkách této práce.

V minulém roce jsem byl osloven, zda bych nebyl ochotný propůjčit svou tvář k účelům propagace naší univerzity. Jako hrdý student jsem samozřejmě nemohl odmítnout. Byl jsem potom dotázán, jaký bych si přál svět v roce 2050. Má odpověď nakonec skončila na reklamních plochách po Plzni a Karlových Varech. A já doufám, že i touto prací ji alespoň částečně uvádím v život. Zněla: *„Přál bych si, aby svět byl místem, kde právo není prázdným pojmem a důstojnost jednotlivce pouhým přáním.“*

---

² BALÍK, Stanislav. Advokacie v běhu času. In: TOMAN, Petr a Ondřej ŠEBESTA. *Advokáti proti totalitě*. Praha: Mladá fronta, 2019, s. 12. ISBN 978-80-204-5430-0.

Vývoj pojetí obhajoby

Dnešní pojetí obhájce

V Malém Ottově slovníku naučném se slovo obhájce vykládá jako „*osoba, která se účastní trestního řízení k tomu konci, aby vykonávala právní obranu obviněného*“³. Obhájce je kvalifikovaným rádcem a pomocníkem obžalovaného v rámci trestního řízení. Dle českého práva, konkrétně trestního řádu, může být obhájcem pouze advokát.⁴ Právě pojmy advokát a obhájce jsou si velmi blízké. Za obhájce tedy považujeme advokáta, který vystupuje na straně obhajoby dle trestního řádu.

Obhajoba je základním předpokladem spravedlivého procesu. Její základ pramení z práva na obhajobu, které je podmínkou právního státu a moderního soudnictví v demokratickém režimu. Jiří Jelínek ve své knize definuje právo na obhajobu jako „*souhrn všech práv, které jsou obviněnému k obhajobě proti vznesenému obvinění*“⁵. Ústavní zakotvení tohoto práva můžeme nalézt v § 40 Listiny základních práv a svobod, kde stojí: „*Obviněný má právo, aby mu byl poskytnut čas a možnost k přípravě obhajoby a aby se mohl hájit sám nebo prostřednictvím obhájce. Jestliže si obhájce nezvolí, ačkoliv ho podle zákona mít musí, bude mu ustanoven soudem. Zákon stanoví, v kterých případech má obviněný právo na bezplatnou pomoc obhájce.*“⁶ Zmíněný paragraf stanovuje více práv obviněného. Jsou jimi například presumpce nevinny, právo odepření výpovědi, překážka *res iudicata* a zákaz retroaktivity. Jak je již jasné ze znění Listiny základních práv a svobod, právo na obhájce je tak důležité, že zákonodárce dokonce zavedl situace, kdy je obviněnému obhájce přiřazen z moci úřední. Z toho můžeme vyvozovat záměr spravedlivého procesu, přestože by to sám obviněný nevyžadoval. Pro ustanovenou obhajobu se pak vžil latinský výraz *ex offio*. Právě v tomto režimu probíhaly i některé případy, které budou zmíněny v této diplomové práci.

Samotná advokacie je pak úzce spojena s pojmem *právní služba*, kterého využívá zákon o advokacii z roku 1996. Právní službu nemusí vykonávat pouze

---

³ ŠUBERT, František Adolf. *Malý Ottův slovník naučný: dvoudílný : příruční kniha obecných vědomostí*. V Praze: J. Otto, 1906. sv. 2. s. 303.

⁴ viz § 35 z. č. 141/1961 Sb.

⁵ JELÍNEK, Jiří a UHLÍŘOVÁ, Marta. *Obhájce v trestním řízení*. Praha: Leges, 2011. s. 17. ISBN 978-80-87212-88-2.

⁶ ČESKO. Ústavní zákon č. 2 ze dne 16. prosince 1992 *Listina základních práv a svobod*. In: Sbirka zákonů České republiky. 1993, částka 1, s. 23.

advokát, i když jenom ten může vykonávat advokacii dle právních předpisů. Za advokáta je považována fyzická osoba, která je zapsána v seznamu advokátů u České advokátní komory. Výkon advokacie je pak advokátem prováděný výkon v zákoně uvedených činnostech, a to soustavně a za úplatu.⁷ Svou práci musí ze zákona vykonávat samostatně, jako společník společnosti, nebo v zaměstnaneckém poměru. Při výkonu právních služeb je nezávislý. Zákon stanovuje i výčet jeho činností, kterými jsou zejména zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, obhajoba v trestních věcech, udělování právních porad, sepisování listin, zpracovávání právních rozborů a další formy právní pomoci.⁸

Advokát se musí také řídit stavovskými předpisy České advokátní komory. Mezi ně řadíme například etický kodex, předpisy o výchově advokátních koncipientů, advokátní smírčí řád, organizační řád Komory, předpisy upravující příspěvky a mnohé další.⁹ V případě porušení těchto předpisů hrozí advokátovi, ale i advokátnímu koncipientovi, kárné řízení, které může vyústit i do jeho vyškrcnutí ze seznamu advokátů až na dobu do pěti let.¹⁰

Stavovské předpisy a platné zákony včetně těch ústavních není ale to jediné, co by mělo advokáta směřovat v jeho povolání. Bezesporu zde musíme zařadit i požadavky jeho klienta, kvůli kterým by ale neměl nikterak porušovat platné právo. Další normou, která je mnohdy opomíjená, jsou morální a etické aspekty advokacie. Mimochodem právě tyto měřítka jsou mnohdy tím, co advokáta vykresluje nejen v přítomnosti, ale také v perspektivě dějin. Jejich nedodržování může osvětlit špatným světlem nejen jednotlivce, který je poruší, ale také pověst celého profesního stavu. Právě právní povolání se ve společnosti těší na jedné straně relativně vysoké prestiži, na straně druhé je pak spojováno s čímsi nekalým.

Ideál poctivého právníka, potažmo advokáta, je vyobrazen v legendárním životě sv. Iva¹¹, patrona všech právníků. Ten se měl narodit roku 1253 v Ker Martinu ve Francii. V Paříži studoval teologii, filosofii a církevní právo, v Orleánsu pak občanské právo. Již jako velmi mladý se stal církevním soudcem. Církevní soudy v té době řešily poměrně širokou agendu od sporů duchovních přes desátky

---

⁷ BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998. s. 80. ISBN 80-7082-398-4.

⁸ viz § 1 odst. 2., z. č. 85/1996 – Zákon o advokacii

⁹ Stavovské předpisy. *Česká advokátní komora* [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?pgid=23>

¹⁰ BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. s. 94.

¹¹ Někdy také jako sv. Yvo.

až po rozvody a záležitosti vdov a sirotků. Ivo se vyznačoval velkou pokorou a láskou k bližním. Dostal se do služeb biskupa z Tréguier a přijal kněžské svěcení. Zemřel pak roku 1303. Svatořečení od papeže Klementa VI. v roce 1347 se měl dočkat díky své práci pro chudé a opuštěné. Prameny uvádějí, že je obhajoval zdarma, dokonce se o ně i staral ve svém domě, sám však žil asketickým způsobem života. Nepil víno, ani nejedl maso. Ze zásady se neujímal obhajoby v nespravedlivých věcech.¹² Zde můžeme spatřit idealistické vidění právníků jako altruistů, kterým jde o vyšší cíle. V životním příběhu tohoto světce totiž nenacházíme pouze odbornost právní, ale i sociální a lidský aspekt. Advokát totiž nemá být pouze služebníkem svého klienta, ale také jeho oporou v nelehkém čase, což doba soudního klání zajisté je.

Nástin historického vývoje obhajoby

Dějiny advokacie a obhajoby jsou dlouhé jako lidstvo samo. Již ve starém Řecku a Římě můžeme vidět právníky, kteří řeší různým problémy všedního života, stejně tak i řečníky před soudy. Zde se začala formulovat také rétorika jako samostatná disciplína. Vedle Cicera je známý svou obhajobou i Sokrates, který nakonec byl odsouzen k vypití bolehlavu za údajné popírání athénských božstev a kažení místní mládeže.¹³

Obecně můžeme říci, že se u nás utvářela advokacie v modernějším pojetí až přibližně od 14. století, i když náznaky tohoto oboru již v pramenech jsou. V roce 1348 je založena Univerzita Karlova, kde bylo vyučováno římské a kanonické právo. Recepce těchto práv došlo k přiklonění českého právního myšlení k římskoprávní doktríně. Velkým posunem k formalizaci advokacie a celé justice bylo vydávání právních knih ve středověku. V roce 1500 se ve Vladislavském zřízení zemském kodifikovalo zemské právo, které více rozpracovávalo úlohu řečníka a poručníka u soudu. Zaveden byl i institut tzv. pánů z lavic, kteří poskytovali účastníkovi poučení o procesním právu. V novověku museli řečníci již skládat přísahu a dobře znát právo. Chyběla podrobnější úprava této profese. Se značným odstupem můžeme brát za první advokátní řád u nás usnesení generálního

---

¹² VONDRUŠKA, Isidor. *Životopisy svatých v pořadí dějin církevních*. V Praze: Ladislav Kuncič, 1931. sv. 3. s. 93. Dostupné také z: <https://dnnt.mzk.cz/uuid/uuid:18a06832-5962-46b4-ab09-fde0c0223750>

¹³ SCHULTZ, Uwe. *Velké procesy: Právo a spravedlnost v dějinách*. Praha: BRÁNA, 1997. s. 25. ISBN 80-85946-76-9.

sněmu z roku 1615, kde byl ustanoven jmenný seznam řečníků obsahující 25 jmen, byl upraven postup pro přijímání nových řečníků, stanovily se tresty za neoprávněný výkon povolání, nebo třeba byly zavedeny pravidla pro určování odměn.¹⁴ Po bitvě na Bílé Hoře fungovaly dvě formy poskytování právní pomoci – prokurátor a advokát. Nebylo mezi nimi velkých rozdílů. Prokurátor byl zástupcem strany, který za ni činil podání a jiné procesní úkony jako zplnomocněnec, advokát jednotlivá podání sepisoval. Od roku 1652 mohla být advokátem pouze osoba vysokoškolsky vzdělaná, čímž se zavedl formální rozdíl mezi těmito povoláními.

Zlomovým okamžikem je vydání *Josefinského soudního řádu* v roce 1781. Nový soudní řád advokátní profesi značně byrokratizoval, i když bychom ho mohli označit za moderní právní předpis. Ve městech mohli vykonávat advokacii pouze doktoři práv, na venkově postačilo osvědčení o znalostech práva z právnické fakulty. Ke zkoušce, která se skládala u apelačního soudu, mohl být připuštěn každý zájemce, který splnil podmínky. Nové podmínky otevřely advokacii pro více zájemců. Ve Vídni se například do roku 1800 počty advokátů zdvojnásobily ze 60 na 122 advokátů. Nové zákony, převážně ty trestní, již skoro nebylo možné aplikovat bez kvalifikovaných advokátů.

Revoluční rok 1848 přinesl i nové šance na formalizaci advokacie. K tomu v důsledku průmyslové revoluce docházelo k rozmachu podnikání, novým sociálním jevům, kde bylo zapotřebí právní pomoci. V srpnu roku 1849 bylo vydáno císařské nařízení - tzv. *prozatímní advokátní řád*. Tento předpis, který paradoxně platil dalších 20 let, souhrnně upravoval problematiku advokacie. Nařízením císaře Františka Josefa I. byl vydán nový advokátní řád 6. července 1868 s účinností od 1. ledna 1869.¹⁵ Tím byla advokacie osvobozena od státní moci a začal její velký rozkvět. Advokátní řád z roku 1869 byl platný až do roku 1948, kdy ho nahradil zákon o advokacii č. 322/1948 Sb.¹⁶ V Rakousku na základě tehdejšího advokátního řádu fungují dodnes. Odměna advokáta byla v zásadě smluvní, ale roku 1890 byl zaveden jednotný advokátní tarif, kde se zohledňovala kvalifikace právníka a místo jeho výkonu. Nejdražší právníci byli ve Vídni, následovala Praha a lázeňská města. Důležitou normou se stal zákon č. 48/1872 ř. z., o vykonávání moci disciplinární nad advokáty a kandidáty advokátskými. Disciplinární řízení

---

¹⁴ tamtéž s. 20 – 21.

¹⁵ *Encyklopedie českých právních dějin*. sv. 1 s. 194 - 196. ISBN 978-80-7418-282-2.

¹⁶ Ten vydržel v platnost pouze do 1. ledna 1952.

bylo dvouinstanční a mohlo být vedeno proti advokátovi, který porušil své povinnosti.¹⁷

Z pohledu vztahu klienta a jeho obhájce byla v advokátním řádu důležitá především jeho druhá část. Advokát měl právo zastupovat svého klienta ve všech záležitostech soudních i mimosoudních. Musel tak konat věrně a svědomitě, klientovi zájmy hájit s největší možnou pílí. Advokát měl možnost si zřídit substituta, stejně tak nechat se zastupovat advokátním kandidátem.

Pro účely této diplomové práce je třeba zaměřit se více na úpravu trestního práva procesního. Významným historickým zlomem v tomto ohledu bylo vydání trestního řádu v květnu roku 1873 z pera ministra spravedlnosti Julia Glasera. Tento právní předpis se těšil vysoké kvalitě, což dokazuje i jeho doba účinnosti. Nahradil ho až nový trestní řád z roku 1950. V trestní řádu z roku 1873 bylo v § 39 zakotveno právo obviněného vzít si ve všech trestních věcech na pomoc obhájce. Tím se mohl stát každý, kdo byl zapsán v seznamu obhájců. Osobě nezletilé, nebo opatrovanci, mohl obhájce určit jeho otec, poručník nebo opatrovník bez ohledu na její vůli.¹⁸

V nové úpravě bylo rozlišeno mezi obhájcem zvoleným a obhájcem ustanoveným. „Zástupce chudých“ ustanovoval soud, pokud nebyl obviněný schopen hradit si náklady na obhájce sám, avšak jen k některým úkonům. Jednalo se například o úkony spojené s podáním opravných prostředků nebo hlavní líčení, vyjma řízení u okresního soudu. Pro řízení před porotou, v přelíčení před stanným soudem, u osob mladistvých a nepřítomných nebo ve veřejném líčení před Nejvyšším soudem musel být obviněnému obhájce stanoven.¹⁹ Obhájce měl také povinnost přijmout případ *ex offio*. V trestním řádu je pak mnoho dalších ustanovení, které nás vedou k myšlence, že dnešní postavení obhájce je poměrně významnější.

Po první světové válce, která nebyla pro advokacii dobrou dobou, vznikl nový československý stát v čele s T. G. Masarykem. Rašínův recepční zákon č. 11/1918 Sb. z. a n. převzal rakouskou úpravu advokacie i Glaserův trestní řád. Na území českých zemí byl platný rakouský advokátní řád, zatímco na Slovensku ten

---

¹⁷ JANČAROVÁ, Markéta. *Práva a povinnosti ve vztahu advokáta a klienta*. Bulletin advokacie č. 10/2000. s. 44. Dostupné také z: https://www.cak.cz/assets/files/180/BA_00_10.pdf

¹⁸ JELÍNEK, Jiří a UHLÍŘOVÁ, Marta. *Obhájce v trestním řízení*. s. 54 - 55

¹⁹ To neplatilo v posledním roce fungování zákona.

uherský. Během období první republiky došlo k několika novelizacím advokátního řádu. Poměrně často se měnily i podmínky k výkonu advokacie.

V období tzv. druhé republiky se začala postupně svobodná advokacie omezovat. Do historie se zapsalo i vládní nařízení č. 136/1939 Sb. z. a n., kterým byl znemožněn výkon advokacie osobám židovského původu. Advokáti i advokátní kandidáti museli být vymazáni z advokátních seznamů. Židovské kanceláře byly likvidovány. V roce 1940 v Čechách tak z 1883 advokátů zbylo 1329. Na Moravě byla situace obdobná, ale přesná čísla chybí.²⁰

Advokacie poškozená již 2. sv. válkou dostala další zásah po Únoru 1948. Zanikly soukromé advokátní praxe, nepohodlné advokáty zbavil režim jejich oprávnění. V rámci právní dvouletky vznikly i nové předpisy upravující advokacii a obhajobu. Glaserův trestní řád byl nahrazen novým trestním řádem z roku 1950, ve kterém sice bylo zakotveno právo na obhajobu, avšak v praxi bylo pošlapáváno, především pak v politických procesech 50. let.

Soukromé právní praxe byly zrušeny, advokáti museli vykonávat své povolání pouze v rámci krajského sdružení advokátů. Ty byly zřízeny v sídlech krajských soudů. Klíčovým orgánem advokátů se stalo Ústřední sdružení advokátů v Praze. Dohled nad výkonem advokacie, stejně jako nad sdruženími advokátů, mělo ministerstvo spravedlnosti. Zákon č. 114/1951 Sb. doplnil organizační strukturu advokacie. Advokáti nově své povolání prováděli v rámci advokátních poraden. Jejich centrálou bylo Ústředí advokátních poraden v Praze. Advokátem mohl být pouze československý občan oddaný lidově demokratickému zřízení, mít právnické vzdělání a být bezúhonný. Podmínku československého občanství a právnického vzdělání mohl prominout ministr spravedlnosti, který měl i hlavní dozor nad výkonem celé advokacie. Tato struktura zůstala v principu až do pádu komunistického režimu, i když byla několikrát ještě novelizována.²¹ Trestní řád z roku 1950 byl nahrazen novým z roku 1956, který nabyl účinnosti 1. ledna 1957. Ten však neměl dlouhého trvání. V roce 1961 byl pod číslem 141/1961 Sb. vydán další trestní řád, který v úpravách platí dodnes. V dobách komunistického režimu však nebylo obecně moc prostoru pro obhajobu. Soudy často pouze potvrzovaly návrh prokurátora na potrestání.

---

²⁰ BALÍK, Stanislav a Petr POLEDNÍK. *15. březen 1939*. Bulletin advokacie č. 3/2009. s. 7. Dostupné také z: https://www.cak.cz/assets/files/2678/BA_09_03.pdf

²¹ JELÍNEK, Jiří a UHLÍŘOVÁ, Marta. *Obhájce v trestním řízení*. s. 64.

Návrat ke svobodné advokacii přinesl porevoluční zákon č. 128/1990 Sb., který opět vrátil advokacii jako soukromé povolání. Politická reprezentace 90. let minulého století v čele s Václavem Klausem nebyla nakloněna profesním komorám, jakožto orgánům s přenesenou působností veřejné správy. Z toho důvodu byl přijat nový advokátní řád v roce 1996 jako poslanecký návrh.²² Ten s novelizačními úpravami stanovuje právní rámec výkonu advokacie do dnešních dní.

---

²² Vývoj právní úpravy advokacie v ČR od r. 1990. *Česká advokátní komora* [online]. Odbor vnější a vnitřní legislativy ČAK [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/doporucujeme/zakony-o-advokacii---legislativni-vyvoj-1990-2015.pdf>

Role obhájce ve vybraných procesech

V předešlé kapitole jsem nastínil vývoj pojetí advokacie a obhajoby. V této kapitole nás čekají tři procesy, které se odehrály za velkého zájmu veřejnosti, přičemž byly bezpochyby ovlivněny atmosférou doby. Každý z vybraných procesů je reprezentantem svých časů. V prvním případě proces s Leopoldem Hilsnerem, známý jako hislneriáda, ukazuje českou společnost před 1. sv. válkou v dobách monarchie. Druhý proces s K. H. Frankem představuje společenský požadavek vypořádání se s dobou 2. sv. války. Poslední vybraný exponovaný proces nastavuje zrcadlo politickým procesům, které již řídila jedna politická síla, nikoli právo a spravedlnost.

Proces s Leopoldem Hilsnerem a role Zdeno Auředníčka

Život Zdeno Auředníčka a Anny Auředníčkové

Zdenko Auředníček se narodil v Praze 14. května 1864. Jeho otec Antonín Auředníček byl advokát a poslanec českého sněmu, bratr Otakar byl básník. Obecně lze říci, že budoucí advokát pocházel ze zámožné rodiny, kdy se mu dostalo stejné vzdělání jako svému otci, přičemž u něj nejdříve dělal po absolvování pražské právnické fakulty advokátního koncipienta, poté převzal i jeho advokátní praxi. Jeho otec svou praxi vedl v Praze, poté přesídlil s ohledem na rostoucí věk a slábnoucí zdraví do Kutné Hory.²³ V roce 1891 se Zdenko Auředníček oženil s Annou Schikovou, dcerou šéfredaktora německy psaných a staročesky orientovaných novin *Politik* Ignáta Schika. Manželský pár se v roce 1894 také přestěhoval do Kutné Hory, kde vedl velmi kulturní a společenský život, pořádal ve svém domě různé akce. Jejich domácnost byla i místem setkávání významných osobností ze světa politiky, umění a literatury. Od T. G. Masaryka přes Oskara Nedbala po Svatopluka Čecha s Karlem Čapkem. Anna byla velmi vzdělanou ženou. Studovala dějiny umění, hudbu, literaturu, angličtinu a francouzštinu. Zastávala pozici předsedkyně místního odboru Červeného kříže a polévkového výboru, podílela se na práci světového ženského hnutí.²⁴ Sama byla židovského původu. S manželem se i účastnili důležitých návštěv tehdejších funkcionářů

---

²³ ZÁVURKA, Milan. Z minulosti advokacie: sborník příspěvků z ... konference o dějinách advokacie; JUDr. Zdenko Auředníček - kutnohorský advokát a obhájce Leopolda Hilsnera. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-547-8.

²⁴ *Biografický slovník českých zemí*. sv. 1 s. 144. ISBN 978-80-7286-257-3.

v Kurné Hoře, například zemského maršála Lobkovice nebo inspekce místodržitele Coudenhova.²⁵

Okolnosti získání případu

Dr. Auředníček se do dějin zapsal díky obhajobě Leopolda Hilsnera, který byl obviněn z vraždy Anežky Hružové (1879-1899). Tělo mladé dívky se našlo na Bílou sobotu 1. dubna 1899 v lese Březina u Polné na Východě Čech, dnes v kraji Vysočina. Anežka byla již dva dny pohřešována svou matkou. Dle stavu mrtvoly bylo zjevné, že devatenáctiletou dívku, která se zrovna vracela od švadleny z Malé Věžnice²⁶, kde se přiučovala řemeslu, někdo omráčil a surově zavraždil. Tělo našel při pátrání po pohřešované dvanáctiletý chlapec Ludvík Jirka. Nebyly nalezeny známky znásilnění, nebo sexuálního podtextu. Vrah Anežku Hružovou udeřil osmkrát kamenem, poté ji uškrtil provazem a podřízl hrdlo. Právě podřízlé hrdlo se stalo živnou půdou pro iracionální domněnku židovské rituální vraždy, tzv. podkošerování, kdy bylo třeba získat krev mladých křesťanských pannen. Tedy to byla představa tehdejší společnosti, která byla prosáklá antisemitskými představami. Nedostatek krve na místě činu antisemitský dohad podporoval. Nakonec vyšetřující orgány obvinily místního povaleče a mládence židovského původu Leopolda Hilsnera, který se nechal žít svou matkou. Proč podezření padlo právě na Hilsnera se dnes můžeme asi jen dohadovat. Pozornost města se ale dlouhodobě upírala k místnímu židovskému ghettu. Stačilo si vybrat oběť. Hilsner se svým způsobem nabízel. Také byl již dříve souzen za vyhrožování zastřelením své bývalé přítelkyni Anně Benešové.²⁷ O tom, že Hilsner nepatřil k nejbystřejším svědčím i výpovědi, které nejen často měnil, ale často i nahrával obžalobě. I přes zatčení Hilsnera jako podezřelého obec Polná vypsalá odměnu 100 zlatých, obec Malá Věžnice 50 zlatých na dopadení pachatele.²⁸ Z procesu se později stal monstrproces, který byl pod drobnohledem tehdejších novinářů, zároveň se stal celospolečenským tématem.

---

²⁵ KOVTUN, Jiří. *Tajuplná vražda: případ Leopolda Hilsnera*. Praha: Sefer, 1994. s. 100. ISBN 80-900895-9-3.

²⁶ Malá Věžnice nese od 20. let minulého století název Věžnička.

²⁷ RYS, Jan. *Hilsneriáda a TGM: ke čtyřicátému výročí vražd polenských ... : [1899-1939]*. V Praze: Zednářská korespondence, 1939. s. 69.

²⁸ *Národní politika*. 7.4.1899, 17(96, odpolední vydání). s. [2]. ISSN 1802-5110. Dostupné také z: <https://dnnt.mzk.cz/uuid/uuid:73fce670-cdb9-11dc-8bfa-000d606f5dc6>

Jak se dostal Zdeno Auředníček k případu nastínila jeho manželka Anna, když napsala své svědectví „*Kolem Hilsnerova procesu*“ v roce 1949 pro Věstník židovské náboženské obce. Na přelomu dubna a května, tedy asi měsíc po nalezení těla Anežky Hružové, jela Anna Auředníčková vlakem z Prahy do Kutné Hory. V Praze byla navštívit svého churavého otce. V Kolíně měl údajně přistoupit dr. Schneider-Svoboda. Ten zastával pozici státního návladního. Byl kolegou a osobním přítelem Zdenko Auředníčka, protože také pocházel z Kutné Hory, kde se oba účastnili tamního společenského života. Anna popsala Schneider-Svobodu jako typického rakouského úředníka, který se i vizuálně stylizoval k podobě císaře Františka Josefa. Pro svou koktavost si vysloužil přezdívku pan Tetete. Byl to i on, kdo v červenci 1899 podal žalobu na Leopolda Hilsnera pro vraždu Anežky Hružové.

Právě na osudové cestě ve vlaku začal dr. Schneider-Svoboda líčit paní Auředníčkové případ Leopolda Hilsnera, kdy jí vysvětloval rituální vraždu. Zatímco manželka advokáta brala jeho vyprávění jako vtip, státní zástupce se jí snažil přesvědčit příklady z celého světa, že rituální vražda je běžná věc. Doma se pak paní Auředníčková od svého muže dozvěděla, že o případu ví, dokonce přemýšlí, že se ho bez nároku na honorář ujme. Měl být i lanářem zástupcem vídeňských židovských obcí dr. Fleischerem, aby se případu věnoval. Na druhou stranu byl známý advokát přesvědčován svými přáteli²⁹, aby se případu vyvaroval. Již na začátku bylo jasné, že jde o proces, který bude využit českými nacionalisti a antisemity k rozdmýchání nenávistných nálad v tehdejší společnosti. Dokonce z Vídně přijel do Kutné Hory dr. Fleischer, sekretář židovských organizací, aby Auředníčka přesvědčil o naléhavosti jeho obhajoby. Auředníček se nenechal zastrašit a případ přijal. Nastudoval židovské náboženství a dějiny, navštěvoval Hilsnera ve vězení. Jak známo, tak Hilsner mu nebyl nijak zvláště sympatický, především pro svůj dosavadní povalečský způsob života, který Auředníček odsuzoval. I přes to Auředníček nabyt přesvědčení, že Hilsner nebyl schopen vraždy. Stejně tak byl obhájce přesvědčen o nesmyslnosti celé žaloby.³⁰

---

²⁹ Anna Auředníčková se ve svém článku konkrétně zmiňuje o dr. Bedřichu Pacákovi, který Auředníčka přesvědčoval, že se nejedná o proces jednotlivce, ale o věc celého židovstva.

³⁰ AUŘEDNÍČKOVÁ, Anna. *Kolem Hilsnerova procesu*. Věstník židovské obce náboženské v Praze. Praha: Židovská náboženská obec, 1949, 11(15-16), 175 - 176. ISSN 0139-6412.

U obhajoby setrval, i když se prudce změnilo přijetí jeho rodiny u kutnohorských obyvatel. K Auředníčkům chodilo mnoho nenávislných dopisů s obrázky šibenic, lidé jim házely kameny do oken, při procházkách bylo celé rodině nadáváno, zajatá advokátní kancelář ztrácela klienty. Výpady proti Auředníčkům šly tak daleko, že dokonce někdo pošpinil hrob Zdenova otce Antonína. Sám Auředníček musel chodit k soudu pod ochranou strážce.³¹

Proces s Leopoldem Hilsnerem

V Polné byl pro vyšetřování případu vytvořen samozvaný „právní výbor“, kde zasedal například polenský starosta Sadil, nebo německý šovinista Vergani. Společně se snažili k soudu posílat ovlivněné svědky. Reálně cílem výboru nebylo vyšetření případu vraždy, ale sesbírání dostatku důkazů pro odsouzení Hilsnera. Důvěru tohoto výboru si pro obžalobu získal spolužák Zdeno Auředníčka dr. Karel Baxa, mladý advokát z Prahy a poslanec za radikální stranu, budoucí první primátor Prahy a první předseda Ústavního soudu. Získal ji svou řečí ve sněmu království českého, během které kritizoval vyšetřování jiného podezřelého – Karla Jandy. O Jandovi jako možném pachateli píše i *Národní listy* v dubnu 1899.³² Auředníček měl znatelně horší situaci. Mnoho zainteresovaných lidí se odmítlo věcí zabývat, protože se báli reakce okolí. Dokonce, když jel do Polné prohlédnout si židovské město a les Březinu, byl místními poslán pryč. Dav usedlíků ho dokonce častoval nadávkami, bez ohledu na postavení obhájce. Dr. Auředníček měl pověst židovského zaprodance.

Baxa zastupování rodiny Hružových obratně využil pro svůj start kariéry, přičemž byl velmi zaujatý, nevyhýbal se silným slovům a nastrčeným svědkům. Ve svém vzpomínání Anna Auředníčková neopominula ani prezidenta soudu v Kutné Hoře, který případ řešil v prvním stupni, dvorního rady dr. Ježka. Byl to údajně starší, obtloustlý, pohodlný pán, který již čekal na svou penzi. Je dosti možné, že právě liknavost soudu hrálo do karet obžalobě. Soud neměl důvod jít proti společenským náladám a postavit se vedle Auředníčka k „židomilcům“. Dr. Ježek místy pomáhal svědkům „zapomenout se“ a snažil se jejich výpovědi zveličovat, aby vyzněly příznivěji pro obžalobu.

---

³¹ ČERNÝ, Bohumil. *Justiční omyl: hilsneriáda*. Praha: Magnet-Press, 1990. s. 33. ISBN 80-85110-46-6.

³² *Národní listy*. Praha: Julius Grégr, 26.4.1899, 39(115, ranní vydání). sv. 115 s. 3. ISSN 1214-1240. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:1f370240-a7a5-11e6-b707-005056827e51>

Samotný proces začal 12. září 1899 v Kutné Hoře. Vše probíhalo za zostřené zájmu médií. Jak již bylo zmíněno, role veřejného zástupce se ujal Josef Antonín Schneider-Svoboda, za stranu rodiny Hrůzových vystupoval kontroverzní Karel Baxa. Obhajoby se ujal Zdeno Auředníček. Proces připomínal spíše divadlo, než soud. Novináři hojně psali o dění v soudní síni a spekulovali nad možnými vrahy. Karel Baxa byl nacionalistický radikál, což dokazoval i svým oblečením. K soudu chodil v čamaře, která zdůrazňovala jeho příslušnost ke slovanství. Auředníčkova morální převaha nad Baxou však nebyla pro jeho klienta nijak výhodná. Ohnivý Baxa mohl klidného Auředníčka brát jako ideálního soupeře.³³ Hilsner u výslechu před soudem vypovídal klidně. Jasně se označil za nevinného. Svědci, často také židé, se Hilsnera nijak zvlášť nezastávali, zároveň ani nesvědčili přímo proti němu. Tento fakt si Hilsner zapamatoval a v budoucnu proto zanevřel na židovskou obec.

Jelikož tělo Anežky Hrůzové nemělo známky pohlavního zneužití, potřeboval soud Hilsnera usvědčit, že Anežku znal před tím. Motiv vraždy by mohl být tedy jiný, než sexuální. Následující přepis výslechu před kutnohorským soudem ukazuje nejen zmatenost samotného Hilsnera, ale také snahu soudu o jeho jasné usvědčení.

„Předs.: Znal jste Anežku Hrůzovou?

Obž.: Neznal.

Předs.: Ale vy jste povídal, že ji znáte od vidění, že jste s ní neměl žádnou známost, že jste s ní mluvil a že jste ji znal od vidění.

Obž.: Ovšem, že jsem ji někdy mohl vidět nebo potkat na ulici, ale nevěděl jsem, že se jmenuje Anežka Hrůzová.

Předs.: Tedy jste Anežku Hrůzovou znal dříve od vidění, ale neznal jste ji podle jména.

Obž.: Podle jména jsem ji prosím nemohl znát.

Předs.: Ale já chci vědět, jestli jste ji znal podle osoby?

Obž.: Prosim, já jsem ji neznal.

Předs.: Ale vždyt jste to řekl, že jste znal jednu holku, ale nevěděl jste jak se jmenuje.

---

³³ KOVTUN, Jiří. Tajuplná vražda: případ Leopolda Hilsnera. s. 156.

Obž.: Já jsem ji mohl od vidění znát a někdy ji potkat, ale že to byla Anežka Hružová, to nevím.

Předs.: Ale jedná se o to, jestli jste věděl, to je ta a ta osoba, která chodí každý den k Prchalovům.

Obž.: To jsem nevěděl, že chodí každý den k Prchalovům.

Předs.: Ale to jste mohl vědět, protože jest Prchalovic dům vedle vás!³⁴

Korunním svědkem v procesu v Kutné Hoře se stal Petr Pešák, který byl sám dříve souzen. Bylo až komické, co všechno tomuto svědku prošlo v jeho výpovědi. Jeho svědectví bylo založeno na tom, že měl Hilsnera vidět u lesa Březina. K tomu mu měli ještě vypomáhat jiné osoby, pravděpodobně také Židé. Pozdější testy však prokázaly, jak malé jsou šance na to, aby Hilsnera mohl na takovou dálku rozpoznat. To však soud nezajímalo, jelikož se mu Pešákova výpověď hodila do vytvoření celkového obrázku o Hilsnerově vině. Během soudního líčení byly vyslechnuty další desítky svědků.

Obhájce Auředníček se snažil udělat maximum pro dosažení spravedlnosti. Snažil se domoci výjezdu soudce a porotců na místo, aby si sami ověřili věrohodnost výpovědi Petra Pešáka. Také se snažil, aby skvrny od krve, které měl Hilsner na kalhotách, a které si dle své výpovědi způsobil zraněním při práci na železnici, přezkoumali odborníci z lékařské fakulty v Rakousku nebo v Čechách. Marně. I když později expetízy daly za pravdu Auředníčkovi.³⁵ Obhájci nepřidalo ani svědectví staré a nemohoucí tety Leopolda Hilsnera Jindřišky Bodanské, která se snažila svou výpovědí pomoci svému synovci, avšak způsobilá úplný opak. Řekla, že v daný den byl Leopold doma, vařila mu kávu. To odporovalo Hilsnerově výpovědi, který již dříve řekl, že v té době nebyl doma, ale se svými kamarády. Prokurátor si vyhradil právo stíhat nebohou tetu pro křivé svědectví. Z publika se ozývaly výkřiky jako „Zatracení Židi!“³⁶ Auředníčkovou chybou ovšem bylo, že předem nezjistil, co chce Bodanská vypovídat a zda je duševně způsobilá. Mohl by pak třeba namítat její předvolání. Soudní senát alespoň vyslal svého zástupce adjunkta Baudyše přezkoumat Pešákovu výpověď do Polné. Ten sice nakonec potvrdil dílčí údaje dané Pešákem, ale zároveň konstatoval, že na

---

³⁴ RYS, Jan. Hilsneriáda a TGM: ke čtyřicátému výročí vražd polenských ... s. 62.

³⁵ KOVTUN, Jiří. Tajuplná vražda: případ Leopolda Hilsnera. s. 183.

³⁶ tamtéž s. 183

danou vzdálenost nejde poznat konkrétní osobu, ale pouze její obrysy. To samozřejmě zatřásl korunní výpovědí, avšak pro konečný trest nemělo velký význam.

Očekávání rozsudku budilo velké vášně. Kolem budovy krajského soudu se sešly stovky diváků čekající na ortel nad židovským mladíkem. Obhájce Auředníček se pokusil jednání, během kterého měl být vynesena rozsudek odročit. Namítal tím, že ve Vansdorfu byl zadržen zločinec František Wehr, který měl na svých bedrech mnoho jiných obvinění a nebylo vyloučeno, že v době spáchání vraždy mohl být poblíž Polné. Proti odročení se postavil Baxa i Schneider-Svoboda. Soud návrhu obhájce nevyhověl. Závěrečná řeč veřejného žalobce posuzovala jednotlivé důkazy interpretované proti Hilsnerovi, vůbec se nezabýval motivem vraždy. Na druhou stranu Baxa se vůbec nesnažil z důkazů uplést řetěz vedoucí k viníkovi. Jeho řeč byla plná emocí, líčil příběh křesťanské dívky, která byla zavražděna z náboženských důvodů. Auředníček se snažil vyvrátit báchorku o rituální vraždě, opět apeloval na obstarání posudku odborníků z lékařské fakulty, nikoli jen dvou lékařů z Prahy. Auředníčkova závěrečná řeč byla logickou přednáškou faktů bez zbytečných emocí. Jistě by taková řeč padla na úrodnou půdu, kdyby byl Auředníček obklopen lidmi nezatíženými antisemitskými předsudky. Výborný právník však nebyl burcovač davů, nedokázal energicky pracovat s davem narozdíl od Karla Baxy. Obhájce také zdůraznil Hilsnerovu povahu, která vylučovala náboženský motiv.³⁷ Hilsner byl velmi vlažným věřícím. Dokonce se chtěl nechat v minulosti pokřtít, aby mohl být s katolickou dívkou.

Leopold Hilsner byl odsouzen v kutnohorském procesu 16. září 1899 k trestu smrti provazem. Dav před soudní budovou vešel v jásot a oslavoval Karla Baxu.³⁸ Zdeno Auředníček podal obratem zmáteční stížnost. Sám pak musel být domu doprovázen četníkem kvůli vlastní bezpečnosti.

Ve snaze o revizi rozsudku dostal Zdeno Auředníček silnou posilu. Byl jím vysokoškolský profesor Tomáš G. Masaryk. Ten sám sesbíral informace o procesu, poradil se s odborníky a vydal brožuru s názvem *Nutnost revidovati process Polenský*, kde kritizuje rozhodnutí soudu v Kutné Hoře. V brožuře rozebírá jednotlivé aspekty případu a vyvrací obžalobu. Samozřejmě to nezůstalo bez

---

³⁷ tamtéž s. 209

³⁸ *Katolické listy*. Praha: Josef Kratochvíl, 17.09.1899, 3(257). sv. 257 s. 5. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:3b697230-1874-11e9-b308-5ef3fc9ae867>

odezvy, jak sám Masaryk později vzpomíná v *Hovorech s TGM*: „Zajel jsem i do Polné, abych prohlédl místo zločinu a jeho okolí. Pak řekli, že jsem za to placen od Židů. Na mé universitní přednášky přišli studenti — nestudenti a ukřičeli mě. Napsal jsem v tom křiku na tabuli křídou protest proti hloupým pomluvám a vyzval posluchače, aby mně podali důkazy a důvody své demonstrace... ..Večer přišli demonstranti k mému bytu: já jsem ležel zachlazen, a tu má žena sešla k demonstrantům na ulici a řekla jim, že ležím, ale chtějí-li se mnou mluvit, ať pošlou ke mně deputaci. Nepřišli.“³⁹

Hilsner zatím ve vězení pod tlakem spoluvězňů a dozorců podá doznání, čímž velmi zkomplikuje snažení Zdeno Auředníčka. Hilsner několikrát toto doznání změnil, nejdříve dokonce označil spolupachatele – J. Erbmana a S. Wassermanna, poté vypověděl, že vše doznal pod tlakem. Mnohá Hilsnerova doznání dala do rukou zbraň antisemitům. I to bylo znamením jeho slabomyslnosti, která komplikovala práci dr. Auředníčkovi, na druhou stranu byla i pro Auředníčka jasným důkazem, že jeho klient je neviný. Dle výpovědi Hilsnera to byl i moment, kvůli kterému ho Zdeno Auředníček navštívil poprvé od rozsudku v Kutné Hoře.⁴⁰

Auředníčkova stížnost pro zmatečnost Nejvyššímu soudnímu a kasačnímu dvoru sídlícímu ve Vídni neměla odezvu. Možná právě i díky vložení Masaryka do případu ledy povolily a kasační soud požádal o posudek českou lékařkou fakultu v Praze. Odborný posudek byl velkým zvratem v celém případě. Podle něj mohl být řez na krku proveden jakýmkoli nožem, tedy nejen košeráckým. Dále pak množství krve nalezené na místě činu nebylo vzhledem k dívčí postavě nijak podezřele malé.⁴¹ Tyto skutečnosti podřezaly představy o rituální vraždě. Díky tomuto posudku kasační soud zrušil kutnohorský rozsudek smrti pro Hilsnera a nařídil nové projednání u krajského soudu v Písku.⁴²

Úspěchem dr. Auředníčka bylo také dosažení zkoušky zraku svědka Pešáka. Masaryk v dopisu Auředníčkovi naléhal, aby se nic Pešákovi neulehčovalo. Dle budoucího prezidenta neměl Pešák vědět, které osoby bude muset rozlišit u lesa Břežiny, otázky by měly zůstat v tajnosti do provedení zkoušky a neobsahovat

---

³⁹ ČAPEK, Karel a Tomáš Garrigue MASARYK. *Hovory s T.G. Masarykem*. Praha: Fr. Borový, 1946, s. 117.

⁴⁰ *Národní listy*. Praha: Julius Grégr, 26.10.1900, 40(296, ranní vydání). sv. 296 s. 4. ISSN 1214-1240. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:eb333f10-b279-11e6-bf7b-005056825209>

⁴¹ KOVTUN, Jiří. Tajuplná vražda: případ Leopolda Hilsnera. s. 355.

⁴² ČERNÝ, Bohumil. *Justiční omyl: hilsneriáda*. s. 74.

pouze dva varianty, mezi kterými by měl Pešák rozhodnout. Soudní komise však chtěla Pešákovi rozpoznání ulehčit. Figuranti mu byli představeni, on je měl z dálky rozeznat. To také dokázal. Nedokázal ale už určit detaily, např. v jakém stavu je jejich oblečení. Až na naléhání Auředníčka byla umožněna zkouška, ve které měl svědek rozpoznat osoby, které osobně zná, ale jejich výběr mu zůstal utajen. Zde Pešák pohořel⁴³, i když mu pomáhali ostatní přítomní, kteří se dívali na figuranty dalekohledem. Byl to další úspěch Zdeno Auředníčka a jeho obhajoby.

Druhý proces s Leopoldem Hilsnerem začal ve čtvrtek 25. října 1900. Hlavní tváří strany obhajoby byl opět Zdeno Auředníček, a to i přes to, že mu, jak vzpomíná Anna Auředníčková, jeho přítel a spolužák dr. Kramář radil, aby již druhý proces nepřijímal.⁴⁴ Odvážný obhájce nechtěl ale z cesty spravedlnosti uhnout. Velkou změnou ale bylo, že obžaloba Hilsnera již nevinila pouze z vraždy Anežky Hružové, ale viděla v něm i vraha Marie Klímové, která se ztratila a její pozůstatky⁴⁵ byly nalezeny nedaleko Polné necelý rok před vraždou Anežky Hružové. Stačila změna výpovědi Klímové přítelkyně Strnadové, která nově po mediální bouři kolem kutnohorského procesu uvedla, že Klímová měla jít na pouť právě s Hilsnerem. Nikomu pak nebylo podezřelé, že Strnadová pracuje u starosty Polné R. Sadila, který předsedal „právnímu výboru“.⁴⁶

Zdeno Auředníček věnoval Hilsnerovi kravatu, kterou si k soudu v Písku vzal na sebe. Média zveřejňovala celé prepisy výsledků ze soudní síně, kterými zaplňovala místa ve svých tiscích. V následující citaci je vidět, že novináři podávali zprávy ohledně procesu co nejzajímavějším způsobem, informativní stránka byla až na druhém místě.

„Nad půvabným královským městečkem jihočeským probudilo se dnes pravé podzimní jitro. Těžké bílé páry padaly líně do ulic jindy opuštěných a dnes již od nejčasnějších hodin zvláštní vzruch a život jevících. Vlhký, studený vítr páry ty však rozvál. A po 9. hodině ranní, kdy se před budovou krajského soudu na Velkém náměstí život soustředil, zasvitlo slunko a po krátké chvíli rozplašilo stopu posledních podzimových chmur a koupalo jas teplých paprsků ve vlnách Otavy. Povšechný obrazec zdejšího života zračil se ve znamení Hilsnerova procesu.“⁴⁷

---

⁴³ KOVTUN, Jiří. Tajuplná vražda: případ Leopolda Hilsnera. s. 377

⁴⁴ AUŘEDNÍČKOVÁ, Anna. Kolem Hilsnerova procesu.

⁴⁵ Nikdy se pečlivě neprokázalo, že pozůstatky opravdu patřily Marii Klímové.

⁴⁶ ČERNÝ, Bohumil. *Justiční omyl: hilsneriáda*. s. 67.

⁴⁷ *Národní listy*. 26. 10. 1900. s. 4

Auředníčkova závěrečná řeč byla svou povahou trochu odlišná od té pronesené v Kutné Hoře. Sálala z ní energie i poslední naděje na dozažení spravedlnosti. Protestoval proti metodám dr. Baxy. Řekl, že polenským Židům bylo ubližováno, přitom by stačilo pár slov a proces by se vůbec nemusel konat. Narážel tím na skutečnost, že ve výpovědích Židé nepotvrdili Hilsnerovu přítomnost v synagoze v době vraždy Anežky Hružové. Upozornil na výrok polenského strážmistra Klenovce, který řekl, že své úsilí zaměřil na obstarání důkazů proti Hilsnerovi. Obhájce marně zdůrazňoval, že není z principu na obviněném, aby přinášel důkazy o své nevině, nýbrž povinností obžaloby usvědčit pachatele.

Přes veškerou snahu Zdeno Auředníčka k nalezení spravedlnosti byl soud opět neúprosný. Rozsudkem znovu poslal nebohého Hilsnera k trestu smrti provazem. Měl také uhradit škody rodině Hružových a Klímových. Davy v ulicích se opět radovaly, obhájce museli do hotelu doprovodit strážníci. Zdeno Auředníček se snažil i tento rozsudek zvrátit. Jel do Vídně a žádal obnovu přelíčení. Ministr ho přijal sice vlídně, ale z obavy před vypuknutím pogromu v rámci monarchie se na přání císaře nemohlo řízení obnovit. Auředníček prohrál na poli soudnictví, avšak morálně v očích dějin zvítězil.

Epilog případu

Soud v Písku však zároveň doporučil Hilsnera k císařské milosti, tedy změně trestu na doživotní žalář. To se také nakonec stalo a císař František Josef I. nakonec žádosti vyhověl a Hilsnerův trest byl změněn na doživotí.⁴⁸ Zmírnění trestu zachránilo Hilsnera před smrtí, ale nijak neřešilo problém viny. Mladý Leopold⁴⁹ se nezbavil cechu zločince. Po konci procesu pomalu slábnul přísun zlověstné pošty k Auředníčkům. V zavedené advokátní kanceláři ale stále mizela klientela. Tomáš G. Masaryk navrhnul obhájcově rodině, aby se odstěhovala z Čech. Jejich novým domovem se tak stala Vídeň, kam se snažili utéct před nenávisť a nepochopením české společnosti. Začátky v novém prostředí nebyly vůbec jednoduché. Nakonec se Auředníčkovi podařilo zastupovat českou menšinu v hlavním městě monarchie. Jeho manželka Anna se věnovala překladatelství. Židovské organizace ve Vídni a Auředníček se snažili po začátku 1. sv. války o milost u císaře. Ten však neměl ve věci vlastní úsudek, ministerstvo spravedlnosti

---

⁴⁸ KOVTUN, Jiří. Tajuplná vražda: případ Leopolda Hilsnera. s. 468.

⁴⁹ V době vraždy Anežky Hružové mu bylo pouze 22 let.

nedalo své doporučení, úřední cestou se tedy žádost o milost dostala až k soudu v Písku, kde byl Hilsner souzen. Soud milost zamítnul. Korunu absurdity nasazuje celému příběhu Hilsnerovo propuštění o pár let později. Hilsner byl v březnu 1918 osvobozen císařskou milostí⁵⁰ od císaře Karla I. Na povrh nevyšly žádné nové skutečnosti, které by do případu vnesly nové světlo. Hilsner byl propuštěn stejně tak bezdůvodně, jako byl dříve obžalován a odsouzen.

Po svém propuštění se sešel s dr. Fleischerem, zástupce židovských organizací ve Vídni, který lobbobal za jeho propuštění. Následně Hilsner odjel do Velkého Meziříčí, kde byla pohřbena jeho matka Marie⁵¹, která si změnila po procesu jméno na Himmelreichová. Sám Hilsner pak zbytek života prožil ve Vídni, kde se živil jako podomní prodejce. Nevyhýbal se ani žebrotě. Vedl život v ústraní, nijak nevybočoval, veřejnost už více nezajímal. Nelze ani říci, že by došlo k poučení dřívějšího poflakovače. Stále se ale stýkal se svým obhájcem Auředníčkem. Své původní příjmení změnil na Heller. Vzal si Terezii Rosenfeldovou⁵², jejich manželství, jak známo, nezůstalo naplněno.⁵³ Zprávu o Hilsnerově svatbě přinesly i Lidové noviny, i když nezmiňují jméno nevěsty.⁵⁴ Leopold Hilsner, chcete-li Heller, zemřel ve Vídni 9. ledna 1928. Jeho pohřbu se účastnilo jen pár lidí. Nechyběl tam ani jeho obhájce Zdeno Auředníček, který poté napsal článek „*Můj klient Leopold Hilsner*“. V tomto německy psaném článku, který vyšel v Neue Freie Presse 12. ledna 1928, Auředníček především popisuje proces s židovským mladíkem. Nezmiňuje se více o jejich vzájemném vztahu. Je z něj také cítit jistá lítost nad Hilsnerovým životem. Auředníček například začíná slovy: „*Nikdo nemůže soudit mládí Leopolda Hilsnera, kdo neviděl prostředí, ve kterém žil jako chlapec. Jako nemanželské dítě žil se svou matkou a bratrem Izákem v bývalém polenském ghettu v bývalých židovských lázních, kde musely nevěsty podstoupit rituální očistu a která se skládala ze tří sklepních děr. Jeho matka dostala „byt“ pod podmínkou, že u sebe nechá*

---

⁵⁰ KOVTUN, Jiří. Tajuplná vražda: případ Leopolda Hilsnera. s. 546.

⁵¹ *Čech: politický týdeník katolický*. Praha: Antonín Schmitt, 06.04.1918, 43(93). s. 5. Dostupné také z: <https://dnnt.mzk.cz/uuid/uuid:4f18c6e0-2ef1-11e8-9dd8-005056827e51>

⁵² Anna Auředníčková ve svém vzpomínání píše, že si Hilsner vzal učitelku, nezmiňuje její jméno, které je zmíněno v knize Jiřího Kovtuna. Můžeme tedy předpokládat, že Rosenfeldová byla povoláním učitelka.

⁵³ KOVTUN, Jiří. Tajuplná vražda: případ Leopolda Hilsnera. s. 549.

⁵⁴ *Lidové noviny*. Brno: Vydavatelské družstvo Lidové strany v Brně, 25.6.1919, 27(174, odpolední vydání). s. 2. ISSN 1802-6265. Dostupné také z: <https://dnnt.mzk.cz/uuid/uuid:266c33f0-61e6-11dc-8996-000d606f5dc6>

přenocovat putující židovské řemeslníky. Tato ubohá ubikace neměla ani kanalizační systém. Hilsner, který jakžtakž absolvoval školu, byl celý život intelektuálně omezený člověk. Jako by měl v žilách cikánskou krev, lákal ho vzduch putování a bloudění.“⁵⁵ Článek dle všeho vznikl velmi rychle. V novinách vyšel pouhé tři dny po Hilsnerově smrti. Možná i to je důvod, proč se v něm Auředníček dopustil několika faktických chyb.⁵⁶ Obhájce také zdůrazňuje případ Hilsnerova doznání, kdy označil dva své pomocníky, aby se vyhnul trestu smrti. Z toho je patrné, že tato událost se Auředníčka velmi zasáhla, respektive mu značně znepríjemnila jeho pozici. Dále v článku Auředníček píše, že Hilsner měl dostat od pražských Židů 30 tis. korun, aby se odstěhoval z Prahy po svém propuštění. Tyto peníze neměl za svého života využít. Relevantnost tohoto tvrzení se ale špatně dokazuje u jiných zdrojů.

Po vzniku Československé republiky se jejím prvním prezidentem stal Tomáš G. Masaryk. Ten se snažil odčinit příkoří způsobené Auředníčkovi. Nejdříve mu byla nabízena pozice senátního prezidenta Nejvyššího soudu, následně místo velvyslance u Svatého stolce. Tento obhájce tělem i duší se však nechtěl vzdát svého původního povolání, proto oba návrhy odmítnul. Zemřel ve Vídni v září 1936.⁵⁷ Jeho ostatky byly převezeny do Prahy a pohřbeny na Olšanských hřbitovech. V článku v Národních listech o jeho smrti nazvaném *Bývalý obhájce Hilsnerův zemřel* se píše: „*Hnutí, jaké se v době procesu proti němu [pozn. aut.: myšleno proti Hilsnerovi] projevovalo, přeneslo se do jisté míry i proti jeho obhájci Auředníčkovi, jenž po procesu ostěhoval se do Vídně, kam svoji kancelář přeložil.*“⁵⁸

Anně Auředníčkové se podařilo svými překlady propagovat českou literaturu a kulturu v Rakousku. Stále byla aktivní v Červeném kříži a dalších dobročinných spolcích. Obdržela řád Bílého lva za propagaci českého umění v zahraničí. Zpět do vlasti se vrátila v roce 1938, když jako Židovka utíkala před německými fašisty, kteří anektovali Rakousko. Bohužel podobný osud čekal i

---

⁵⁵ AUŘEDNÍČEK, Zdeno. *Mein Klient Leopold Hilsner*. Neue Freie Presse [online]. 12. 1. 1928, s. 10 [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?aid=nfp&datum=19280112>

⁵⁶ Např. Auředníček tvrdí, že Hilsner byl nemanželské dítě, což nebyl. Rozpor je také v záměně Velkého Meziříčí s Valašským Meziříčím apod. Srov. s KOVTUN, Jirí. *Tajuplná vražda: případ Leopolda Hilsnera*.

⁵⁷ Biografický slovník českých zemí. sv. 1 s. 144.

⁵⁸ *Národní listy*. Praha: Julius Grégr, 22.9.1932, 72(262). s. 3. ISSN 1214-1240.

Československo a Anna skončila v Terezíně, kde se starala o staré a nemohoucí. Válku přežila a zbytek života strávila v Praze. V roce 1949 vtělila své vzpomínky na proces do již zmíněného článku *Kolem Hilsnerova procesu* uveřejněného na stránkách Věstníku židovské obce náboženské, u kterého by bylo dobré se více zastavit. Nerozebírala zde totiž samotný proces a jeho průběh u soudu, snažila se nastínit, jak tato nelehká doba dopadala na její celou rodinu. Hojně zde například popisuje jejich vztah s profesorem Masarykem, kterého si nesmírně vážila. Anna píše: „*Jen jediný muž se zachoval k nám přátelsky a ujal se dr. Auředníčka. Byl to profesor T. G. Masaryk. On to byl, který nám v té těžké době opět vrátil víru v lidstvo. ... Dostávali jsme sta a sta dopisů, s obsahem výhrušným i se slovy uznání, těch prvních bylo mnohem více. V nepřítomnosti mého muže psal prof. Masaryk mně, přál si, abych mu soukromě podávala zprávy. Žádal, abych mu také poslala nejhorší výhrušné dopisy. Na jeden z nich se dobře pamatuji. Byla k němu připojena kresba, která představovala tři šibenice, pod každou jméno: Hilsner, Auředníček a neznámý vrah. Tyto dopisy si prof. Masaryk ponechal. ... S prof. Masarykem jsme zůstali v stálém písemném styku; muž k němu dojížděl do Prahy.*“⁵⁹

Dále zde paní Auředníčková mimo jiné píše, že nesmírně lituje ztráty dokumentů k Hilsnerově případu. Pečlivě si vše schraňovala a archivovala – výstřižky novin včetně zahraničních článků, dopisy, soudní spisy, osobní korespondenci Hilsnera s Auředníčkem. Když byla deportována do Terezína, vše uložila u své známé, která v době heydrichiády ze strachu vše spálila. Pro historii tak mnoho zajímavých informací zůstane navždy ztraceno.

Anna Auředníčková zemřela 19. srpna 1957 v Praze.⁶⁰ Byla pochována v hrobě vedle svého manžela a otce.

Význam a zhodnocení procesu

Hilsneriáda nám neukazuje pouze případ na přelomu 19. a 20. století. Je to pouze jedna z událostí dlouhé epochy antisemitismu u nás. Pokud by tento nešvar, který rozhodně nepatří do moderní společnosti, nebyl hluboce zakořeněn v českém národu, neznali bychom Leopolda Hilsnera a asi ani Zdeno Auředníčka. Možná bychom ani neznali jméno křivě odsouzeného mladíka, pokud by se ho neujal statečný advokát Auředníček. Byl by to možná jenom nám neznámý případ člověka,

---

⁵⁹ AUŘEDNÍČKOVÁ, Anna. *Kolem Hilsnerova procesu*.

⁶⁰ Biografický slovník českých zemí. sv. 1 s. 144.

který byl odsouzen a historie by se neptala, zda se tak stalo právem. Právě vliv Auředníčka byl v historickém kontextu naprosto zásadní. Svého klienta totiž možná neobhájil před soudními porotami v Kutné Hoře a Písku, ale rozhodně ho obhájil v očích dějin. Morální osobnost Auředníčka se nám ukazuje i ve skutečnosti, že obhajoval člověka, kterého by muž v postavení váženého advokáta normálně jasně zavrhnul. Hilsner díky svému obháji získal obrovskou výhodu, a to nejen v tom, že mu někdo pomáhal najít spravedlnost, ale v tom, že mu svými činy dokazoval jeho lidství, neponižoval ho, dbal na to, aby před porotou byl brán jako člověk s celou svou důstojností.⁶¹ Je nanejvýše smutné, že Leopold Hilsner se stále nedočkal spravedlnosti. Více než 120 let po procesu zatím nepadl rozsudek, který by ho označil za neviného. V očích práva je tady stále usvědčeným zločincem. Otázkou zůstává, zda se někdy vůbec Hilsner spravedlnosti dočká.

Proces můžeme hodnotit jako učebnicovou ukázkou nespravedlnosti, která je formálně prováděna ve jménu práva. Úkolem všech právníků pak je, aby se podobná situace již nikdy v dějinách neopakovala.

Proces s K. H. Frankem a role Kamilla Reslera

Život Kamilla Reslera

Obhájce K. H. Franka, celým jménem Kamill Karel František Resler, se narodil den před Štědrým dnem 1893 v Pardubicích. Zvláštnost v podobě dvou „l“ na konci jeho křestního jména je pravděpodobně chybou matrikáře, který jeho jména zapisoval. Předpokládám, že na to byl ale později hrdý, jelikož do jmen svých dětí zakomponoval své jméno také se dvěma „l“. Byl pátým dítětem ze šesti. Všichni kromě Kamilla a jeho mladšího bratra Antonína zemřeli – na nemoci nebo v 1. světové válce. Mladý Kamill se s rodinou často stěhoval kvůli pracovnímu překládání jeho otce. Jeho rodina nakonec skončila v Praze, kde otec vykonával povolání finančního úředníka. Resler studoval humanistické gymnázium na Vinohradech, poté absolvoval také roční kurz Obchodní akademie. Po středoškolských studiích se stal účetním.

Již od útlých let byl politicky angažovaným. Od svých 13 let byl stoupencem sociální demokracie. Vstoupil do spolku dělnické mládeže Zemská všeoborová jednota dělnické mládeže národně-sociální. Tato organizace byla

---

⁶¹ Např. když mu daroval kravatu, aby si ji mohl vzít na soudní přelíčení.

později rozpuštěna. Resler tedy přešel do Klubu mladých, který sdružoval anarchicko-komunistickou, anarchicko-socialistickou a svobodnářskou mládež. Mladík se tak našel v levicovém anarchismu. Podle různých pramenů se k tomuto myšlenkovému proudu měl dostat díky jeho hojným návštěvám kavárny Union v Praze, kde se scházeli mimo anarchistů i milovníci šachu, ke kterým Resler patřil. Svůj světonázor však před svou rodinou tajil. Jeho otec Josef byl přesvědčeným národním demokratem. Kromě toho, členství v takových organizacích porušovalo i středoškolské disciplinární řády. Nakonec se to jeho otec stejně dozvěděl, což vedlo k mnohým rodinným hádkám. Kamill psal už v 16 letech pro anarchistický časopis Mladý průkopník. V anarchistických kruzích se seznámil i s Franzem Kafkou. Resler byl také aktivním členem České obce sokolské, kde se potkal s Josefem Scheinerem, se kterým se i přes značný věkový rozdíl spřátelil. Později u něj vykonával i pozici koncipienta.

Kamill Resler bojoval za 1. světové války snad na všech bojištích v monarchické uniformě. Nakonec se stal nadporučíkem a velitelem kulometné roty. V roce 1917 onemocněl malárií a na delší dobu skončil v nemocnici. Tam se rozhodl jít studovat právnickou fakultu. Jako voják měl ve studiu úlevy, několik semestrů mu bylo odpuštěno. Svá studia práv dokončil v roce 1920 a stal se doktorem. Po návratu z nemocnice se již na frontu nevrátil, sloužil ve vojenském skladu. Rakouskou armádu opustil 3 dny po vyhlášení nové Československé republiky. To ale neznamenal konec jeho válečné kariéry. Vstoupil do československých jednotek a posílal vojáky do bojů o Těšínsko. Poté zůstal v záloze. Díky vlivu Sokolů v československé armádě, kterým byl i Resler, si vojska nové republiky osvojovala sokolské názvosloví.

28. června 1924 si v Chrudimi vzal za manželku svou o 9 let mladší sestřenicí Libuši Donátovou. Širší rodina nebyla samozřejmě nadšená ze svatby příbuzných. Resler svou vlastní rodinu vedl pevnou rukou. Spolu s Libuší měli dvě děti – Blanku Kamillu a Kamilla Jiřího. Reslerovi rodiče Josef a Antonie zemřeli ještě před 2. světovou válkou. Na jejich pohřbu mluvil Reslerův přítel Petr Bezruč. Rodiče Josef a Antonie byli věřícími lidmi, i když Antonie byla po smrti zpopelněna, což v té době církve odmítala. Sám Resler byl ateistou.⁶²

---

⁶² DRÁPAL, Jakub. *Poslušen zákonů své země a svého stavu: Kamill Resler - obhájce K.H. Franka*. Praha: Auditorium, 2014. s. 9 – 33. ISBN 978-80-87284-49-0.

Co se týče právní kariéry Kamilla Reslera, tak víme díky většímu společenskému povědomí o jeho osobě, narozdíl od dr. Auředníčka, mnohem více. Svou koncipientskou praxi, v té době pětiletou, vykonal v advokátní kanceláři JUDr. J. Scheinera a JUDr. M. Leisera. Po úspěšných advokátních zkouškách si otevřel vlastní kancelář. Ve své kanceláři zaměstnával několik koncipientů a asistentek, obecně zde vládla přátelská atmosféra. Byla i místem mnohých setkání, kam se nechodili pouze klienti radit se svými problémy, ale také různé významné osobnosti na přátelské rozhovory. Mezi návštěvníky jeho kanceláře patřil například i Konstantin Biebl, Jaroslav Seifert nebo Josef Hora. Resler vykonával generální praxi, ale hojně se věnoval trestnímu právu. Klientela jeho advokátní kanceláře byla elitní. Právní ochranou tohoto zkušeného advokáta se zastřešovali umělci, politici, architekti i herci. Mezi nimi nechyběla taková jména jako třeba Petr Bezruč, Karel Holan, František Halas, S. K. Neumann, Jindřich Hořejší a další. Mnohé osobnosti Resler zastupoval ze známosti bez honořáře. Ve třicátých letech vykonával i různé funkce v advokátní komoře.⁶³

Před vypuknutím války se snažil Resler být politicky aktivním na literárním poli. V roce 1938 vydal sešit *Hlas v hluku zalehlý*, ve kterém se, v kontextu uzavření Mnichovské dohody, věnuje pocitu poraženectví a nedostatku důvěry v budoucnost. Sbíral také básně svých přátel, kteří se ve svých dílech věnovali tématice spojené s okleštěním tehdejší republiky. Sesumíroval je do jedné knihy, která však nemohla vyjít před válkou. Po válce kniha vyšla pod názvem *K poctě zbraň praporu!* a stala se tak první vydanou knihou po osvobození. Apeloval v ní na českou statečnost, ušlechtilost, čest a důstojnost. Knihu Resler zakončil úvahou a chválou SSSR.

Resler vždy odvážně bojoval proti antisemitismu. Obecně byli židovští právníci utlačováni již před válkou i v tehdejší Československu a to dokonce svými kolegy v advokacii. Resler k tomu například využil svého postavení u disciplinární komise při advokátní komoře. Zahájil kárné řízení proti JUDr. Čěňku Brunovi, který během valné hromady advokátní komory v Praze 5. února 1939 rozdával píšťalky na přerušení proslovů židovských advokátů. Kárná rada však disciplinární stíhání přerušila, podle Reslera protiprávně. Podal tady stížnost k Nejvyššímu soudu. Další případ pak byl s JUDr. Antonínem Hübschmannem,

---

⁶³DRÁPAL, Jakub. Poslušen zákonů své země a svého stavu... s. 34 - 55.

který v říjnu 1938 vyháněl Židy z kavárny. Kárná rada však pod tlakem poměrů stíhání zastavila. Resler těsně po vzniku Protektorátu však podal opět stížnost k Nejvyššímu soudu. Ten se ho následně ptal, zda opravdu na své stížnosti trvá. Resler odpověděl, že ano. To ukazuje na nesmírnou odvahu tohoto advokáta. Jinak se o dalších osudech dr. Hübschmanna můžeme dočíst v poválečném tisku. Dr. Palečková v Rudém právu napsala článek *Uniknou fašisující advokáti potrestání?*, ve kterém se píše následující: „*Jediný advokát, který se dostal před mimořádný lidový soud, byl Antonín Hübschmann. ... Jsa fašistického smýšlení a dědičně zatíženým antisemitou, řádl 16. března 1939. ... Dostal se později jako jeho kolega dr Drábek do koncentráku. Zde prý se kál a pomáhal židům. Činil taktéž po svém propuštění za palmare i bez něho. Po revoluci byl pak několik měsíců zajištěn. Po propuštění hnalo ho jeho svědomí (snad také jeho advokátní dovednost) do uhelných brigád, kde skutečně dovedně a příkladně až do hlavního líčení pracoval a získal si pochvalu spolupracujících. ... Byl sice uznán vinným zločincem podle retribučního dekretu, nebyl mu však vyměřen žádný trest, poněvadž podle názoru soudu projevil určitou lítost a po svém obrácení na cestě povinností už setrval.*“⁶⁴ Ukazuje se tu tedy mimo jiné příběh jednoho advokáta antisemity, který na své jednání doplatil.

V boji za důstojnost Židů byl Resler aktivní i mimo své povolání. V období novinářské štvance proti Židům nikdo nechtěl pronést projev na pohřbu JUDr. Oskara Taussiga, komorního žalobce židovského původu. Resler se této role ujal. Snažil se také vyjednávat s ostatními advokáty, aby odmítli vylučování svých kolegů z Jednoty advokátů československých pro jejich původ.

V období protektorátu byl znát Reslerův odpor k celému zřízení. Odmítl například svou advokátní kancelář označit dvojjazyčným nápisem. Vlastenecký advokát byl schopen i za svého klienta poslat žádost o opravu do tajných odbojových novin V boj, čímž je vlastně dal na roveň ostatním. Resler také odmítal platit daně, aby nemohly být odvedeny do Německa. Po konci války však odvedl 70 000 Kčs již nové republice, aby ji podpořil. Snažil se také angažovat v odboji, a to v organizaci ÚVOD⁶⁵ a Obráně národa. Zastupoval odbojáře i jejich rodiny. Celkově zastupoval nejméně 63 odsouzců k smrti.

---

⁶⁴ *Rudé právo: Ústřední orgán Komunistické strany Československa*. Praha: Komunistická strana Československa, 25.9.1946(222). s. 2. ISSN 0032-6569.

⁶⁵ Ústřední vedení odboje domácího

Stejně jako zastupoval bojovníky proti německé nadvládě, tak se chopil i obhajoby osob obviněných ze spolupráce s Němci. Po válce se vracel k zastupování svých předválečných klientů. Nebál se ani případů, kdy čeští Němci věrni republice chtěli nadále zůstat českými občany. Pro právníka bylo po válce dost práce. Volala po tom snaha potrestat zločiny, které během dob nesvobody unikaly spravedlnosti. Reslera v této době čekala nejtěžší a největší kauza jeho života – obhajoba Karla Hermana Franka.

Okolnosti získání případu

Kamill Resler v rámci advokátní komory vykonával funkci zástupce kárného žalobce, čehož využíval například v již zmíněných případech antisemitských útoků advokátů na své židovské kolegy. Z této pozice nemohl dostávat případy ex offio, tedy být ustanoven obhájcem z úřední povinnosti. Přesto mu byl případ K. H. Franka přidělen. Resler k tomu říkal: *„Bránil jsem se všemi právními prostředky, jednak ze zásadních důvodů, jednak proto, že obhajoba v řízení, rozpočteném tehdy na tři týdny, znamenala pro mne nesmírné hospodářské škody a velmi těžkou vyčerpávající odbornou práci. Ministerstvo, advokátní komora, mimořádný lidový soud mé stížnosti bez odůvodnění zamítly. Komora pak dokonce odmítla mne zprostit, když se přihlásil obhájce, který byl ochoten dobrovolně obhajobu převzít. 18. března jsem viděl, že můj odpor je marný, 22. března počínalo již hlavní přelíčení.“*⁶⁶

Přesné okolnosti získání případu byly asi velmi náhodné. V pátek 15. března 1946, v den sedmého výročí slavnostního příjezdu Hitlera na Pražský hrad, byla vůči K. H. Frankovi vznesena prokurátorem dr. Drábkem žaloba. Ve stejný den se zrovna Kamill Resler nacházel v budově Advokátní komory v Praze. Byl zde odevzdat kárné spisy. Tam se potkal s kolegy na chodbě. Debatovali spolu nad tím, kdo by mohl být ustanoven jako Frankův obhájce. Resler měl výbornou němčinu, byl uznávaným advokátem, v praxi často spolupracoval se zahraničními právníky, nebál se obhajovat české Němce, kteří byli členy NSDAP.⁶⁷ Logicky byl tedy tázán, zda by se obhajoby „vraha národa“, jak byl Frank přezdíván, neujal. Tuto variantu odmítl, odvolával se hlavně na svou pozici náměstka kárného

---

⁶⁶ TUNYS, Ladislav. *K.H. Frank: noc před popravou*. V Praze: XYZ, 2010. s. 150. ISBN 978-80-7388-403-1.

⁶⁷ Např.: Případ Josefa Etricha, jaroměřického továrníka.

žalobce. Marně. Resler se dokonce snažil navrhnout jiného obhájce, Jaroslava Stehlíka, který byl ochoten případ ze sympatií k Reslerovi přijmout. Tomu však nebylo nakonec vyhověno. Jedním z důvodů také mohlo být, že Resler mohl být zárukou, že obhajoba bude skutečná, nikoliv jen divadlem před popravou. Resler se tedy vzdal své pozice v komoře. Samozřejmě se snažil proti přidělení případu bránit. Svou stížnost hnal až k Nejvyššímu soudu, který ale 19. února 1948 rozhodl, že kvůli výjimečnosti celého případu bylo možné použít mimořádné postupy.⁶⁸

Pojďme si ale také říci, kdo byl tím zvláštním klientem. Karel Herman Frank se narodil 24. ledna 1898 v Karlových Varech do rodiny učitele Heindricha Franka. Od svých útlých let byl vychováván od svého otce v přesvědčení o německé nadřazenosti, odporu k Židům a Slovanům. Jeho samotné jméno mělo odkazovat na velkoněmeckou myšlenku. Karl Herman Wolf byl německý ideolog a politik, původem z Chebu. V dětství mladý Karel v klukovské rvačce přišel o své pravé oko, které po zbytek života nahrazoval skleněným. Byl také aktivním členem Turnvereinu, německé obdoby českého Sokola. Nikdy se nenaučil česky, přestože pracoval na pozicích, kde bylo normální kombinovat češtinu s němčinou. V jeho pojetí vše, co nebylo německé, nebylo správné. Za první světové války se pokoušel vstoupit do armády. Marně. Kvůli jeho hendikepu se nikdy nedostal na frontu.⁶⁹ To se stalo i přes to, že měl mít výsledky z předvojenské přípravy srovnatelné se svými zdravými vrstevníky. Po válce stejně vystupoval jako voják. Rád nosil uniformu a věřil horoskopům. Zalíbení v mystice bylo obecně velmi typickým znakem nacistů. Do dělnické strany budoucí vysoký nacistický funkcionář vstoupil v roce 1919 s ideologií autonomie Němci obývaného pohraničí.

K. H. Frank se neúspěšně snažil vystudovat právnickou fakultu. Pracoval nejdříve ve Vítkovických železárnách, poté v Duchcovsko-podmokelské dráze. I toto místo opustil v roce 1923 a šel se vyučit k Erichu Matthesovi knihkupcem. Matthes vydával knihy převážně s nacionalistickou tematikou, proto je jasné, že Frankův výběr nebyl náhodný. Asi po roce se Frank stává již společníkem nakladatelství. V roce 1926 se osamostatnil a založil si vlastní knihkupectví v Lokti. Nazval ho velkomyslně *Dům pro knihu a umění Chebska*. Tento obchod

---

⁶⁸ TOMAN, Petr a Ondřej ŠEBESTA. Advokáti proti totalitě: Kamill Resler, Jiří Křížek, Jaroslav Borkovec, Rastislav Váhala, František Hejný, Dagmar Burešová, Otakar Motejl, Ján Čarnogurský, Jiří Machourek, Milan Hulík. Praha: Mladá fronta, 2019. s. 29. ISBN 978-80-204-5430-0.

⁶⁹ Podobně tak to mělo více nacistických funkcionářů – např. Heindrich Himmler.

v Lokti mu ale vydržel pouze pět let, pak ho Frank z důvodu neutěšené finanční situace prodal a i s rodinou se přestěhoval do rodných Karlových Varů. Pověst knihkupce mu zůstala.⁷⁰ Ve třicátých letech se pak stal poslancem Československého parlamentu za Sudetoněmeckou stranu, která ho po návratu do Karlových Varů zaměstnávala.⁷¹

Jeho velká politická kariéra začal po obsazení českého pohraničí Německem. Frank se na tu chvíli dlouho chystal. Chtěl to být on, kdo bude vůdcem českých Němců. Pro Hitlera přichystal velkolepé přivítání v Karlových Varech. Sám se pak stal zástupcem Henleina, který byl jmenován říšským komisařem pro sudetské území.⁷²

K. H. Frank byl po vzniku protektorátu jmenován jeho říšským sekretářem a velitelem policie. Jeho kariéra vstoupala vzhůru a začal si myslet i na příčky v protektorátu nejvyšší – říšského protektora. Tuto pozici vykonával Konstantin von Neurath. V rámci německých struktur byli ale sudečtí Němci diskriminováni, což bránilo Frankovi v postupu na vysněné příčky. I přes pozdější odvolání Neuratha se mu nepodařilo obsadit nejvyšší úřad v protektorátu. Dosazen byl Reinhard Heydrich, jeden z nejprominentnějších nacistických činitelů.⁷³ Cestu k moci otevřel Frankovi až atentát na Heydricha. Tehdy byl Frank pověřen agendou protektora a vyhlásil na rozkaz Adolfa Hitlera stanné právo. Frank se nebál podepisovat popravy, velmi krutě vyhrožoval všem zastřelením celé rodiny. Nakonec to byl on, kdo vydal příkaz na vyhlazení obce Lidice. Sám se byl na masakr podívat.⁷⁴ Krutost K. H. Franka byla nezadržitelná, nakonec souhlasil i s vyhlazením obce Ležáky. Přesto se karlovarský knihkupec nestal říšským protektorem. Tím se stal Kurt Daluege. Protesty proti tomu, že se jím nestal on, mu byly u Hitlera marné.⁷⁵ Frank si ale začne budovat takovou pozici, že i když formálně je stále druhým mužem protektorátu, fakticky byl nejmocnější.

Po německé kapitulaci se pokusil Frank i s rodinou utéct z Československa. Po cestě se snažil maskovat jako součást zdravotní kolony. Němečtí vojáci byli převázáni obvazy, přitom byli zdraví a měli chránit poraženého

---

⁷⁰ Obdobně jako Kondrádu Henleinovi zůstala pověst učitele tělocviku.

⁷¹ MOULIS, Miloslav a Dušan TOMÁŠEK. *K.H. Frank: vzestup a pád karlovarského knihkupce*. Praha: Epoque, 2003. s. 12 - 41. ISBN 80-86328-21-X.

⁷² TUNYS, Ladislav. *K.H. Frank: noc před popravou*. s. 73 – 75.

⁷³ MOULIS, Miloslav a Dušan TOMÁŠEK. *K.H. Frank: vzestup a pád... s. 224*

⁷⁴ tamtéž s. 274

⁷⁵ ANDREJS, Jaroslav. *Smrt boha smrti*. Brno: Jota, 2008. s. 178. ISBN 978-80-7217-554-3.

fašistu na cestě za svobodou. Frank byl ale poznán a po kratší přestřelce zadržen a zatčen.⁷⁶ Můžeme mluvit jako o zázraku, že nebyl zastřelen na místě, nálada té doby by si to jistě žádala. Frank padl do amerického zajetí, což bylo vlastně jeho cílem.

Po složitých jednáních byl však Frank vydán československé justici. Právě v Československu měl být trestán za své válečné činy. Jeho přílet byl zprvu tajen, aby mohl proběhnout v pořádku. Cílem bylo zajistit mu spravedlivý proces, i když třeba s jasným výsledkem.⁷⁷ Úspěch československé diplomacie byl v tuzemsku přijat s velkým potěšením. Ve Svobodných novinách o jeho cestě píše: „*Za cesty Frank nebyl spoután. Seděl mezi dvěma americkými strážci. Choval se zcela apaticky a jak vypravuje dr. Ečer, díval se většinou úplně do prázdna a možná, že v některých chvílích se mu zaleskly v očích slzy, ale to patrně proto, že si uvědomuje svůj hrozný konec.*“⁷⁸ Z ukázky jde cítit, že lidé čekali jasný výsledek celého procesu. Ještě větší zaujetí znělo rozhlasovým přenosem od reportéra Otakara Procházky: „*A z letadla vystupuje nepřítel českého národa číslo 1, vrah českého národa, Karl Herman Frank. Dr. Ečer, který Karla Hermana vyslyšel spolu s ostatními původci této války, mu dělá průvodce i na této cestě, sem k nám na letiště, kam se nyní Karl Herman Frank vrací, na to letiště, kde dával popravit naše studenty. Blízko letadla stojí připraveno zelené auto, které tak všichni dobře známe. Je to pověstný zelený anton, kterým bude tentokrát Karl Herman Frank, ten nadutec, kterého dobře znáte, teď ale vypadá podstatně jinak, dopraven odtud z ruzyňského letiště tam, kam patří, do věznice na Pankráci.*“⁷⁹

Česká společnost měla oprávněnou zlost na představitele protektorátu. Tato zlost byla na konci války vtělena do hrozných scén, především pak v pohraničí, kde se Češi snažili Němcům pomstít za předešlé útrapy. K. H. Frank představoval vše, co Češi teď tak nenáviděli. Výsledek procesu, jak můžeme chápat

---

⁷⁶ TUNYS, Ladislav. K.H. Frank: noc před popravou. s. 136.

⁷⁷ Frank měl původně být souzen v Norimberku s ostatními představiteli fašismu. Soud v Československu bylo třeba vyjednat s delegáty vítězných mocností. Vyjednávání vedl dr. Ečer. Nakonec bylo rozhodnuto v souladu s Moskevskou deklarací, že válečný zločinec má být souzen na místě svých činů, ale pouze těch, které na daném místě spáchal. Původně měl tedy Frank být v ČSR souzen za své působení v rámci protektorátu. Trest měl být ale vykonán až po rozsudku mezinárodního soudu. Frank tam mohl vystupovat třeba i jako svěděk. To se ale nakonec nestalo.

⁷⁸ *Slovo národa: orgán československé strany národně-socialistické*. V Brně: Přípravný výbor československé strany národně-socialistické, 08.08.1945, 1(77). s. [1]. Dostupné také z: <https://dnnt.mzk.cz/uuid/uuid:68889ad0-ad53-11e2-9592-5ef3fc9bb22f>

⁷⁹ *Český rozhlas Plus* [online]. Praha: Český rozhlas, 2020 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/prilet-k-h-franka-jak-skoncil-jeden-z-nejmocnejsich-muzu-protektoratu-8210751>

z dobových pramenů, byl jasný. Přesto se do role obhájce dostal Kamill Resler, kterého čekala největší životní výzva – obhájit nenáviděného válečného zločince.

Proces s K. H. Frankem

Frank byl vyslýchán od září 1945 až do 15. února 1946. Jeho výpověď byla kompletně přepsána do knihy *Zpověď K. H. Franka*. Tato kniha již vyšla v době procesu, posloužila tak obhajobě i obžalobě. Pro Reslera byla obhajoba K. H. Franka výzvou. Už po dosednutí letedla s nacistickým funkcionářem na ruzyňské letiště, bylo jasné, že padne trest smrti. Resler musel zapomenout na to, že jeho klient rozhodoval o popravách jeho přátel a příbuzných. Dva muži, jeden členem českého Sokola, druhý členem německého Turnvereinu. Frank se nikdy nenaučil česky, museli spolu mluvit tedy německy. Německý nacionalista nechtěl za obhájce Čecha, brzy ale změnil názor. Resler taky zjistil, že nepůjde pouze o právní služby, které ho budou ohledně tohoto případu zaměstnávat, ale bude muset svému klientovi obstarat více záležitostí. Musel mu například sehnat zubaře, nebo mu dávat cigarety. Dával mu dokonce své americké, které měl od svého přítele z USA. Ty měly tehdy na černém poválečném trhu vysokou hodnotu. Resler se také musel starat o Frankovo duševní zdraví, trávil s ním dlouhé hodiny v jeho cele. Karel Herman trpěl depresemi, bál se, že ho sudečtí Němci zavrhnou pro prohranou válku, také měl rodinu daleko od sebe.

Na přípravu obhajoby měl zkušený advokát jenom tři dny. Nestihl se tedy seznámit s celou šíří obžaloby, něco se dozvídal přímo v soudní síni. Proces doprovázel obrovský zájem médií. V soudní síni natáčely filmové štáby, lavice byly plné novinářů, kteří stále obtěžovali Reslera s různými otázkami. Jak se později svěřil také K. H. Frank svému obhájci v cele, velký zájem lidí mu vadil celou jeho politickou kariéru, neměl to rád. Soudní jednání bylo tlumočeno do ruštiny, angličtiny a francouzštiny do sluchátek. K. H. Frankovi bylo tlumočeno přímo na místě do němčiny. Dění v soudní síni přenášel rozhlas, večer pak nabízel souhrn denního dění v rámci procesu. Novináři se dokonce snažili ovlivňovat, co bude obžalovaný mluvit při výpovědích, aby měli k dispozici lepší úryvky k citování a ke střížení vhodných záběrů. Resler zařídil Frankovi možnost mít u sebe snubní

prsten, fotografie rodiny a hodinky⁸⁰, stejně tak se snažil na přání svého klienta zařídit sjednocení Frankovy rodiny, která byla rozdělena.⁸¹

Proces trval od 15. března do 22. května 1946. Frank byl obžalován podle dekretu č. 16/1945 Sb., tzv. Velkého retribučního dekretu.⁸² Obžaloba jakoby jela po jednotlivých paragrafech.⁸³ Frank byl obviněn v deseti bodech. Trest smrti hrozil za splnění šesti. Ostatní byly povětšinou trestány dvaceti lety ve vězení nebo doživotím.

Resler se snažil v prvních návrzích obhajoby argumentovat poslaneckou imunitou K. H. Franka. Ten se v roce 1935 stal poslancem Národního shromáždění. Obhájce se snažil využít právního názoru, že Frank nepodléhá jurisdikci českých soudů, ale soudu v Norimberku pro válečné zločince. Také upozorňoval na nedostatek času, který obhajoba dostala na seznámení se se spisem.⁸⁴

Frank svou obhajobu viděl jasně. Byl názoru, že retribuční dekry, podle kterých fungoval Mimořádný lidový soud, neprošely řádným legislativním procesem, tedy není možné, aby byl na jejich základě odsouzen. Takovou námitku Resler sice vypracoval, ale jako český patriot ji odmítl podat soudu. Musel tak učinit sám Frank. Resler byl velmi obratným obhájcem. Neútočil nijak proti soudu ani státu, což by dělal rád Frank, ale nekompromisně bojoval na poli právních otázek.

Jedním ze svědků byl JUDr. Ečer, který vyjednával předání Franka do rukou československého práva. Ten před soudem řekl, že K. H. Frank není považován za jednoho z hlavních válečných zločinců, tedy nemusí být souzen v Norimberku, což potvrdil i hlavní norimberský žalobce Robert Jackson. K tomu všichni norimberští žalobci potvrdili, že Franka nepotřebují v Norimberku ani soudit, ani jako svědka. Jeho výpověď si vyžádal jen Konstantin von Neurath, postačila ale pouze písemná verze. To otevřelo cestu nejen k odsouzení Franka v Československu, ale také k vykonání trestu.

Na otázku poslanecké imunity soud konstatoval, že Frank pozbyl mandátu, když se stal říšským občanem. Jeho mandát měl zaniknout k 27. říjnu 1938 na základě opatření Stálého výboru Poslanecké sněmovny Národního shromáždění.

---

⁸⁰TUNYS, Ladislav. K.H. Frank: noc před popravou. s. 201.

⁸¹ DRÁPAL, Jakub. Poslušen zákonů své země a svého stavu..., s. 108 – 114.

⁸² Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-16>

⁸³ *Svobodné slovo: list Československé strany socialistické, Pražské vydání*. Praha: Československá strana socialistická, 05.03.1946, 2(54), s. 1. ISSN 0231-732X.

⁸⁴ MOULIS, Miloslav a Dušan TOMÁŠEK. *K.H. Frank: vzestup a pád...* s. 414

Frank před soudem řekl, že se necítí být vinný ve smyslu trestního zákona, ale zodpovědným za provádění daných nařízení z vyšších míst. Také doznal, že sháněl adresu českého zastoupení v Londýně, aby tam mohl nechat namířit raketu V1 a V2. Mnoho věcí popíral, prokurátor proto musel jeho výpověď doplňovat různými dokumenty.⁸⁵

Frank se měl provinit členstvím ve Freiwilliger Schutzdienst⁸⁶ (FS), Schutzstaffelu (SS), NSDAP a říšské vládě.⁸⁷ Obžaloba vinila Reslerova klienta také z toho, že měl sám bít studenty během 17. listopadu 1939, což on sám popíral. Resler vypovídajícím studentům vždy položil otázku, zda jsou si naprosto jisti, že to nemohl být nikdo jiný, než jeho klient. Na to odpovídali, že mohli.

Na přetřás přišlo i nařízení nucených prací pro obyvatele republiky v Německu. Frank se bránil, že se mnohdy snažil Čechy dostat zpět do protektorátu. Osvobozený Našinec 4. dubna 1946 ve svém článku *Frank se tváří jako ochránce českých práv* píše: „*Obhájce obžalovaného Roessler povstává a předčítá vývodní návrhy K. H. Franka, v nichž obžalovaný uvádí na svoji obhajobu, že kdyby politika, kterou osobně sledoval, byla bývala politikou nenávisti a msty nebo vyhlazení českého národa, nemoh by po všechna léta stavěti se proti zásahům strany a ústředních berlínských míst do práv českého národa a jistě by byl tyto zásady trpěl nebo je i podporoval. Obžalovaný po celou válku sledoval prospěšné základní politické zásady, jež se také v jeho projevech a i v činech projevovaly.*“⁸⁸

Obžaloba si nemohla odpustit ani otázku koncentračních táborů. To se nelíbilo Reslerovi. Namítal, aby nebyly promítány záběry z táborů smrti, protože Frank se přímo nijak nepodílel na fungování těchto zařízení. To soud ale neuznal, naopak se přiklonil k obžalobě. Frank posílal Čechy do koncentračních táborů, tak měl vědět, jaké tam panují podmínky. Do politického procesu se pak hodily i vydělané lidské kůže z Mathausenu, aby ukázaly brutalitu nacistického běsnění. Ostatní Němci se mnohdy snažili svalit vinu na Franka, aby se sami očistili. Soud jim ale neuvěřil. Obhájce obratně dokázal ze svědků svěčících ohledně otázky

---

⁸⁵ Jednalo se např. o Frankovu návštěvu koncentračního tábora v Mathausenu, kterou on sám popíral.

⁸⁶ Polovojenská organizace Sudetoněmecké strany působící v Československu. Původně měla tato instituce sloužit jako výpomoc při organizaci akcí SdP, nebo při živelných pohromách. Reálně ale FS fungovala jako úderný oddíl proti odpůrcům strany. Svůj vzor měla v německém Sturmabteilung (SA).

⁸⁷ To bylo bráno jako účast na zločinné organizaci.

⁸⁸ Osvobozený Našinec: deník čl. strany lidové : list pracujících katolického lidu. Olomouc, 04.04.1946, 79(80). sv. 80 s. [3]. ISSN 2571-2225.

koncentračních táborů dostat odpověď, že podle nich Frank neovlivňoval přímo podmínky v táborech. Frank ale přiznal, že do koncentračních táborů posílal celé rodiny, přičemž tam mnozí zahynuli.

Velkým bodem soudu bylo i vyhlazení Lidic a Ležáků. K Lidicím vypovídaly přeživší ženy, ale i členové gestapa. Mezi svědky byl i bývalý protektor Kurt Dalweg, který se s Frankem nesnášel. Ten obecně tvrdil, že za protektorátu nic nedělal, dokonce ani nečetl to, co sám podepisoval. Vše sváděl na Franka.⁸⁹ Resler se na něj při výpovědích nejvíce zaměřil. Hlavní otázkou bylo, kdy Frank přijel do Lidic, zda se přímo účastnil popravy místních mužů, nebo přijel až po provedení exekuce. Resler se snažil soudu prokázat, že jeho klient byl v otázce vyhlazení Lidic ostatně stejně jako v celé mstě za atentát na Heydricha mírnější, než byl Adolf Hitler.

Někteří svědkové vypovídali i ve prospěch Franka. Byl jím například písecký lesník, kterému dal Frank milost. U výpovědí znalců se Resler snažil Frankovy činy ukazovat v lepším světle.

Hlavní kartou, na kterou chtěl Resler v rámci obhajoby vsadit, bylo Frankovo duševní zdraví. To však bylo v rozporu s Frankovým přáním, který se nechtěl obhajovat jako duševně chorý. Resler v tom viděl jedinou naději, i když dost mizivou, jak zmírnit konečný rozsudek. Frankovi měla scházet schopnost posuzovat správnost jedání jeho samotného i jeho nadřízených. To ale nedokázala přijmout prokuratura, ani samotný soud. Frank prý svým jednáním před soudem prokazoval, že moc dobře chápe, co se děje.⁹⁰

Celý pohled obhajoby shrnul Resler ve své závěrečné řeči. Zpochybnil v ní objektivitu celého řízení. Poukázal na nenávist ve společnosti vůči jeho klientovi. To měl nepochybně pravdu, ale šance, že by to na soud nějak zapůsobilo, byly nulové. Připomněl potom, že Mimořádný lidový soud jedná v zastoupení soudu v Norimberku, který na český soud jen převedl svou pravomoc. Uznal členství v SdP, SS a NSDAP, ne však členství v FS. Resler poznamenal, že říšská vláda nefungovala jako tradiční výkonný orgán, jelikož Hitler pouze dával své rozkazy jednotlivým ministrům. Německou vládu nelze tedy považovat za zločinnou organizaci, takže spoluúčast na ní by neměla být trestná. O vyhlazení Lidic se měl

---

⁸⁹ *Svobodné slovo: list Československé strany socialistické, Pražské vydání*. Praha: Československá strana socialistická, 13.04.1946, 2(88). s. 3. ISSN 0231-732X.

⁹⁰ DRÁPAL, Jakub. Poslušen zákonů své země a svého stavu... s. 115 – 123.

Frank dozvědět až po zastřelení mužů. Ležáky pak mělo vyhledit gestapo, nejsou důkazy, že by se té akce měl účastnit i Frank. Mnoho Frankových činů bylo pak označeno za pouhé plnění rozkazů z vyšších míst, především od vůdce Adolfa Hitlera. K udavačství, ze kterého byl Frank také obviněn, Resler uvedl, že obžaloba předložila pouze případ generála Eliáše, přičemž skutečnosti, které vedly k jeho zatčení a následné popravě, mělo hlásit gestapo, ne Frank. Obhájce upozornil i na amnestii ze 7. října 1938, podle které by měly být Frankovi odpuštěny činy spáchané do té doby. Potom se opět opřel o poslaneckou imunitu. Na námitku soudu, že přestal být poslancem, když se stal říšským občanem, Resler uvedl, že podle mezinárodních znalců všechny právní úkony Německa od 29. září 1938 do 5. května 1945 mají být neplatné. Tedy i Frankovo říšské občanství. Stejně tak nicotné by mělo být i opatření Stálého výboru o zániku mandátu německým občanům a rozhodnutí dr. Háchy o rozpuštění československého Národního shromáždění. Frank tedy měl být stále poslancem, o jeho vydání by pak musel hlasovat zákonodárny sbor.

Na závěr Resler vytáhl opět svůj nejdůležitější argument – duševní zdraví klienta. Obhájce ve své řeči upozornil, že soud nemůže hodnotit pouze Frankovo vystupování u soudu, ale celé období, za které ho soudí, tj. od 21. května 1938 do 9. května 1945. Resler se pokusil zapůsobit na protinacistickou strunu té doby, protože věděl že tvrdými právními argumenty neuspěje: *„Nepůjde-li léčení hloub, zůstane nacismus navždy zakořeněn v duši německého národa. I když se to zdá nemožné, je třeba se pokusit o to, aby Němci pochopili, co to byl nacismus a aby si uvědomili hrůzný dosah jeho zločinů. V tomto řízení naskytla se po prvé v dějinách lidstva příležitost zkoumat vědci psychology a psychiatry duševní chorobu, která zachvátila celý národ a uvrhla ho v davový blud, podobný zjevům až tisíc let starým.“*⁹¹ Výřečný obhájce se pokusil zahrát i na další strunu společenské nálady, a to na československou hrdost. Resler řekl, že je jasné, že argument duševní poruchy nebude mít v Norimberském procesu své místo, protože nikdo nebude mít odvahu se tím bránit. Československo ale může být mentalitou dále a vzít tento aspekt v potaz. Obhajoba navrhla soudu K. H. Franka uzavřít v ústavu pro duševně choré. Jak později vzpomíná Resler, Frank se ho v cele ptal

---

⁹¹ DRÁPAL, Jakub. Poslušen zákonů své země a svého stavu... s. 130.

na podmínky vězňů v Českoslovenku. Věřil, že dožije ve vězení. Resler v tu chvíli už měl v náprsní kapse lístek na jeho popravu.⁹²

Čtení rozsudku se protáhlo na dva dny. Začal se číst 21. května 1946⁹³, dočetl se o den později, hlavně kvůli rozsáhlému odůvodnění. Soud vyměřil obviněnému trest smrti provazem. Frank přijal svůj trest s klidem.

Zajímavé je, že soud nepřijal bezmyšlenkovitě návrh obžaloby, jak se to normálně dělo o pár let později v komunistických procesech. Snažil se postupně vypořádat s body obhajoby, i když mnohdy se dopouštěl právních omylů. Soud uznal, že Frank nebyl členem FS. Nepřijal ale argument, že říšská vláda nebyla organizací. Zasadní bylo, že se scházela a prováděla výkon svých pravomocí. Co se týče chování k českým dělníkům v Německu soud řekl, že Frank chtěl totálně nasazené zpátky do protektorátu proto, aby měl sám silný zbrojní průmysl a plnil stanovené cíle. Soud pak dal za pravdu obhajobě i v otázce udání generála Eliáše. Argument amnestií neuznal. Amnestii mohl dle soudu vyhlášovat pouze prezident, nikoli vláda. Pravdou však zůstává, že 7. října 1938 neměla republika prezidenta. Jeho pravomoci měly přejít tedy na vládu. Soud se však přiklonil k teorii kontinuity funkce Eduarda Beneše, řekl, že v dané době republika prezidenta měla. Nad tímto zdůvodněním zůstávají stále otázky. V případě poslanecké imunity pak soud prohlásil, že sněmovna v době, kdy byl Frank obviněn, neexistovala, tudíž nemohl být ani poslancem. Opět zvláštní argumentace, která nemá úplně pevné základy.⁹⁴ Soud přičetl Frankovi jeho podpisy pod rozsudky smrti. Podepisoval je bez soudního zdůvodnění, tedy nelze tvrdit, že by o trestu smrti rozhodovaly soudy. U časté námitky obhajoby, že nacistický funkcionář jednal za základě rozkazů, se soud správně odvolal na § 13 Velkého retribučního dekretu, který přímo neomlouval takové jednání. Hlavní Reslerovo eso – duševní poruchu – soud smetl s tím, že Karl Herman se projevil jasně, zvláště pak v období heydrichiády. Byl to kariérista, jeho cíle byly očividné.

---

⁹² tamtéž, s. 115

⁹³ TUNYS, Ladislav. K.H. Frank: noc před popravou. s. 206.

⁹⁴ Fyzická neexistence sněmovny nemusí nutně znamenat její právní neexistenci. J. Drápal píše: „Samotná neexistence sněmovny nemusí být důvodem pro nepřiznání imunity, jako o tom přemýšlel soud. Pokud by, jako v Německu, byla vypálena budova parlamentu a následně by nebyl parlament svoláván, někteří poslanci by uprchli do zahraničí a jiní by byli stíháni, nelze z toho dovozovat, že zatčení poslanci nedisponují imunitou.“ (DRÁPAL, Jakub. Poslušen zákonů..., s. 134 – 135.)

Trest měl být vykonán ten samý den, jako byl vynesena rozsudek. Mezi rozsudkem a popravou byly pouze tři hodiny.⁹⁵ Resler si připravil dvě žádosti. Prvním byla žádost o milost, kterou poslal telegramem minutu po vyměření trestu smrti. Druhá byla o změně trestu z provazu na zastřelení. To odmítl Frank. Zastával názor, že pokud je souzen československým soudem, který neuznává, měl by i trest být vykonán dle místních zvyků.

Při čekání na smrt v cele dělal Frankovi společnost Kamill Resler s jeho asistentem Kroupou. Ten psal z posledních hodin života odsouzeného nacisty zápis, díky čemuž jsou tyto poslední chvíle dobře zmapovány. Ukazují nám hlouběji vztah obou mužů.

Resler nabídl všem přítomným cigarety. Snažil se zmírnit vědomí blížící se popravě. To se projevilo například i tím, že dotaz na poslední přání odsouzeného přeložil svému klientovi jako otázku, zda nechce něco k jídlu a pití. Frank nechtěl. Později ale snědl Reslerův chléb se salámem, taky poprosil o vajíčka se šunkou a koňak. Frank chtěl sepsat své poslední věty, Resler ho přesvědčil na poslední vůli. Frank však nic pořádně neměl. Vše propadlo československému státu. Svým dětem a manželce tedy odkázal své ideje. V závěti myslel i na svého obhájce. Odkázal mu svou sbírku básní, i když bylo jasné, že se k nim Resler nikdy nedostane. Frank byl Reslerovi velmi vděčný. Napsal i své manželce a dětem, že Reslerovi za mnohé vděčí, a že si od něj mají nechat vyličit okolnosti soudního líčení. Svou závěť končil politicky: „*Německo musí žít, i když my musíme zemřít! Ať žije německý národ! Ať žije německý duch!*“ Resler to bral jako konečný odklon Franka od nacismu, jelikož zmiňoval pouze Německo, nikoli nacismus a ideologii. Frank dal Reslerovi kožené pouzdro s fotkami své manželky a dětí. Při návštěvě kněze Frank opět zmínil svou blízkost k ezoterice. Chtěl zemřít v duchu německého mýtu. Svůj kalendář věnoval svému dozorcí Jankovskému, který ho chtěl pro dceru. Do cely se snažili dostat novináři, kterým v tom Resler bránil. Frank si přál, aby nemusel být spoután během popravě. Resler se mu to tedy snažil zařídit. Oba se loučili rozhovorem:

Resler: *„Pane Franku, přišla chvíle našeho rozloučení. Musím Vás opustit. Nezbývá nic jiného, musíte zemřít. Zemřete jako muž!“*

Frank: *„Pane doktore, velmi Vám děkuji, děkuji!“*

---

⁹⁵TUNYS, Ladislav. K.H. Frank: noc před popravou. s. 210.

Resler loučení zakončil podáním ruky a slovy: „*Byla to moje povinnost!*“ a rychle odešel.⁹⁶ Za chvíli se ještě vrátil, aby Frankovi oznámil, že jeho žádosti o nespoutání bylo vyhověno. Potom se už uchýlil na nádvoří pankrácké věznice k davu čítajícímu přes 4 tisíce zvědavců, kteří přišli sledovat popravu nenáviděného funkcionáře. Karl Herman Frank, jeden z nejmocnějších mužů protektorátu, na oprátce zemřel ve 13:35 22. května 1946. Vše za přítomnosti kamer a novinářů. Po své smrti musel na nádvoří viset podle předpisů ještě hodinu. Resler čekal na místě. Mezi tím podepsal zájemcům několik lístků na popravu. Zuřivý reportér, novinář E. E. Kirsch⁹⁷, počítal, kolikrát za tu dobu ukápně z mrtvých Frankových úst slina.⁹⁸

V márnici pak Frankovi odebrali zuby a skleněné oko. Resler je pak odevzdal ve věznici. Sepsal tam i seznam Frankovo věcí, které musel odevzdat. Nezapsal tam ono kožené pozdro s fotografiemi.⁹⁹ Tím pro něj práce obhájce skončila. Resler se snažil také, aby si osobní drobnosti Franka mohla nechat jeho rodina. Poznamenal, že i Němci během války dávali pozůstalost příbuzným popravených. Stát to udělat nechtěl, raději je převezl do Liberce, kde je vystavoval.

Dobová filmová reportáž z popravы hlásá: „Staví se šibenice na dvoře pankrácké věznice. Uhodnete jistě, pro koho. K. H. Frank bude viset! Mimořádný lidový soud vyřkl v tu chvíli nad ním ortel smrti. Je vinen zločiny proti státu, proti osobám a proti majetku. Frank, největší ze zločinců, kteří mezi námi žili, byl rozsudkem zbaven cti a majetku. Poprava byla veřejná. Přihlíželi jí četní zahraniční novináři, mezi nimi i slavný Zuřivý reportér, Egon Ervín Kirsch. Trest smrti není pomsta za tisíce obětí, které v této pankrácké věznici trpěly a umíraly na rozkaz K. H. Franka. Je to akt dějinné spravedlnosti, kterou vyslovil lid nad svým nepřítelem.“¹⁰⁰

Dokonce ani Resler nevěděl, kde je Frank pohřben. Až ze vzpomínek d'áblického hrobníka Jindřicha Suchého víme, kde Frank skončil. V hromadném

---

⁹⁶ DRÁPAL, Jakub. Poslušen zákonů své země a svého stavu... s. 139 – 144.

⁹⁷ tamtéž, s. 145

⁹⁸ Egon Erwin Kisch byl v té době velmi populárním reportérem. Svůj článek plný emocí s popisem Frankovy popravы uveřejnil 23. května 1946 v deníku Práce. V tomto článku však nepíše o počítání Frankových slin. Tato informace pochází z knihy *Poslušen zákonům...* od Jakuba Drápal (s. 145) a z knihy *Noc před popravou* od Ladislava Tunyše (s. 156). Údaj, jakého čísla se Kisch dobral, není nikde zaznamenán.

⁹⁹ I díky tomu se pozdro včetně fotografií dochovalo v archivu.

¹⁰⁰ Archiv ČT24: Před sedmdesáti lety: *K. H. Frank bude viset*. iVysilani.cz [online]. Praha, 2016, 9. 1. 2016 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10116288585-archiv-ct24/216411058210002/obsah/445490-k-h-frank-bude-viset>

hrobě na d'áblickém hřbitově.¹⁰¹ Ve stejné jámě skončil například i říšský protektor Kurt Daluege a další nacističtí pohlaváři. Emanuel Moravec byl pohřben o pár metrů dál.

Epilog případu

Pro Kamilla Reslera byla obhajoba K. H. Franka velkou zátěží. Nejen nervovou, ale také finanční. Soud trval 30 dní, během kterých se Resler snažil stále udržet chod své kanceláře. Sám později napsal, že během obhajoby přišel o 70 000 Kčs. Tehdy byly obhájcům ex offo propláceny pouze náklady na obhajobu, neměli nárok na honorář. Náklady Resler vyčíslil na 15 771,60 Kčs. Sám si poté spočítal, kolik by činila jeho pracovní odměna, pokud by nepracoval zadarmo. Došel k částce převyšující půl milionu tehdejších korun.¹⁰²

Reslerovi pomáhalo mnoho lidí z jeho kanceláře. Každý z nich měl své vlastní příběhy. V textu byl například zmíněn Drahoslav Kroupa, který trávil poslední hodiny před popravou s Reslerem a Frankem. Ten v roce 1954 napsal do Rudého práva velmi agitační článek s názvem *Měsíc to zavínil*, kde kritizuje statkáře, tedy kulaky, na příkladu statkáře Habra z Bářovic. Píše: „*Vedle Habra by se mohl postavit jeden kulak za druhým. Jsou to lidé, kteří vždycky žili z práce druhých. Ovšem, dříve jim to šlo. Okrádat mohli nejen v noci, ale i ve dne, protože právo jejich vydřidušství chránilo. Dnes to ale nejde.*“¹⁰³ Resler si tento článek schoval. Těžko budeme soudit, proč tak udělal.

Osud Frankovy rodiny byl poněkud pohnutý. Frankova manželka byla nejdříve zajištěna s dětmi po neúspěšném útěku do Německa ve Stodě u Plzně. Poté putovala do vězení na Pankráci¹⁰⁴, tam kde popravili později jejího muže.¹⁰⁵ Československem pak byla nesmyslně vydána Sovětům. Společně s dalšími zajatými německými důstojníky byla převezena do Moskvy. Vězněna byla nejdříve ve věznici Lubljance, poté v pracovním táboře v Kazachstánu. Povoláním byla lékařka, takže i v táboře měla na starost zdraví spoluvězňů. Propuštěna byla po 10 letech. Mohla se vrátit zpět do Německa. Zjistila to, co tušila. Její manžel již nežil.

---

¹⁰¹ DRÁPAL, Jakub. Poslušen zákonů své země a svého stavu... s. 145.

¹⁰² tamtéž, s. 148 – 149.

¹⁰³ *Rudé právo: Ústřední orgán Komunistické strany Československa*. Praha: Komunistická strana Československa, 12.10.1954, 34 - 35(283). s. 3. ISSN 0032-6569.

¹⁰⁴ Někomu život, někomu smrt: československý odboj a nacistická okupační moc. Laguna. sv. 2 s. 228. ISBN 978-80-86274-77-53.

¹⁰⁵ Některé zdroje o Pankráci nemluví, ale mluví o Bartolomějské ulici a Karlově náměstí.

Snažila se poté hledat svoje děti. Nakonec se jí to opravdu po čtyřech letech podařilo. Byly pod jmény lidí, kteří se jich v Plzni ujali, a se kterými pak přešly hranice do Německa.¹⁰⁶

Kamill Resler se po Únoru 1948 potýkal s problémy s Akčním výborem při Advokátní komoře. Ten mu nechtěl povolit další výkon advokacie, aniž by to více zdůvodnil. Reslerovi se pak podařilo získat oprávnění k výkonu svého povolání, ale i přesto ukončil svou činnost ke konci roku 1948 ze zdravotních důvodů. Dále by stejně musel přejít pod nové sdružení advokátů, kde by neměl ani jisté, zda ho přijmout. Již bývalý advokát se věnoval svému koníčku – literatuře. Sám psal knihy včetně svých vzpomínek. Potýkal se s finančními problémy. Peníze, které měl ušetřené ze svých aktivních let, mu znehodnotila měnová reforma v roce 1953. S novým režimem se ale snažil vycházet, i když ho několikrát prověřovala Státní bezpečnost. Jeho obě děti, bratr i synovec byly členy komunistické strany, což nebylo v té době nijak zvláštní.¹⁰⁷ Reslerovi také pomohlo bezplatné obhajování některých komunistů za první republiky. Špatnou finanční situaci Reslerů to ale nezlepšilo, a proto začali rozprodávat svůj majetek. Jisté peníze přicházeli i od věřitelů a bývalých klientů. Starý a nemocný Resler se živil jako knihovník na českých hradech a zámcích, i když na tom byl zdravotně velmi špatně. Kamill Resler zemřel 11. července 1961 po krátké nemoci. Jeho urna je uložena v Husově sboru na Vinohradech spolu s urnou jeho manželky a syna.¹⁰⁸

Význam a zhodnocení procesu

Nastíněný proces je velmi dobře zmapovaný. Může za to velký zájem tehdejší společnosti, ale také pokročilejší technika, která se v době hilsneriády nepoužívala. Obhájce Resler si také archivoval všemožné dokumenty a sepisoval vlastní vzpomínky k případu. To u procesu s Leopoldem Hilsnerem do jisté míry dělala i Anna Auředníčková, ale jak již je uvedeno výše, celou její práci zničila

---

¹⁰⁶ STRÖBINGER, Rudolf. *Poker o Prahu: posledních 100 dní Protektorátu*. V Olomouci: Votobia, 1997. s. 129. ISBN 80-7198-220-2.

¹⁰⁷ Reslerovy děti byly přesvědčenými komunisty. Jeho syn Kamill Jiří, který trpěl mnohými psychickými i fyzickými nemocemi, byl ze strany vyloučen v roce 1970, načež spáchal sebevraždu skokem z okna. Reslerova dcera Blanka si vzala Jiřího Brunnera, který později dělal ředitele vydavatelství Svět Sovětů a byl členem Ústředního výboru Svazu československo-sovětského přátelství.

¹⁰⁸ DRÁPAL, Jakub. Poslušen zákonů své země a svého stavu... s. 205 - 216.

heydrichiáda, kdy její známá dokumenty raději spálila, než aby se vystavila nebezpečí za jejich přechovávání.

V procesu s K. H. Frankem, respektive v osobě Kamilla Reslera, vidíme jednu velkou devizu. Je to profesionalita Frankova obhájce. Resler věděl, že Frank není nevinný, sám pociťoval dopady jeho politické činnosti. On však jako profesionální advokát podpíral spravedlnost bez ohledu na to, jestli si společnost myslela, že si jí jeho klient zaslouží, či nikoliv. S klidem můžeme říci, že Resler udělal maximum pro obhajobu K. H. Franka.

To nejdůležitější na své práci zvládl také bravurně. Resler v průběhu celého procesu, ať už v soudní síni, nebo cele, dodával Frankovi pocit důstojnosti. Frank nemohl mít mínění, že s ním jeho obhájce jedná s despektem, nýbrž jeho obhájce, naprostý protipól svého klienta, mu vždy byl ku pomoci. Resler tedy nevyňikal v procesu jako brilantní právník, ale hlavně jako velká osobnost, která se dokáže povznést přes činy svého klienta, a zajistit mu důstojný průběh spravedlnosti. To je také aspekt, který je nesmírně důležitý i při práci dnešních advokátů. Snažit se, aby jeho klient na tíhu okamžiku nebyl sám.

K. H. Frank měl svým způsobem velké štěstí. Mnoho jeho krajanů ho nemělo. Němečtí obyvatelé Československa byli často lynčováni na ulicích. Bez milosti a soudu popraveni – muži, ženy i děti. Tato kapitola českých dějin je citlivá, málokdy otvíraná, avšak nenápadně stále visící ve vzduchu.

Auředníček svého klienta Hilsnera obhájil v očích dějin. Resler prokázal, a to i přesto, že Frank byl válečným zločincem, který terorizoval české obyvatelstvo v protektorátu, že pokud by to nebyl právě Frank, kdo by zastával tyto funkce, mohli by Češi dopadnout o poznání hůře.

Proces s Heliodorem a role Rastislava Váhaly

Život Rastislava Váhaly

Budoucí advokát Rastislav Váhala se narodil 8. dubna 1909 ve Vídni do rodiny vlastenecky založeného českého právníka Františka Váhaly. Rodina však původem pocházela z Valašska. Jeho otec byl v době 1. světové války za své postoje vězněn v krakovské pevnosti. Malý Rastislav chodil v té době do obecné školy ve Valašském Meziříčí. Ve dnech vzniku nové republiky již jako devítiletý strhával symboly hroučící se monarchie. Po roce studia na reálném gymnáziu ve Valašském Meziříčí se spolu s otcem vrátil do Vídně, kde studoval na českém gymnáziu do roku 1922. Středoškolské vzdělání pak dokončil v Československu,

kde se rodina Váhalů definitivně usadila. Nakonec tedy maturoval na gymnáziu ve městě, kde strávil válečná léta. Tam se také poznal se svou budoucí manželkou Lídou. Šel v otcově šlépějích a vystudoval pražskou právnickou fakultu. Poté absolvoval vojenskou službu u dělostřeleckého pluku v Opavě, během které vystudoval školu pro důstojníky dělostřelectva v záloze. Koncipientem byl od roku 1932 u svého otce Františka, který měl svou advokátní kancelář na Národní třídě v Praze. Později byl také na praxi u JUDr. Ludvíka Pompeho z Plzně. Rastislav Váhala se jako advokát osamostatnil v březnu 1939.¹⁰⁹ Spolupodílel se na advokátní kanceláři svého otce.

František Váhala, Rastislavův otec, byl aktivním právníkem. Kromě vlastní advokátní praxe byl také spisovatelem. Psal knihy ať už právně historické nebo o náhradách škod způsobených během světové války. Nebál se ani náboženské literatury¹¹⁰, kde se věnoval převážně protestantským směrům.¹¹¹ V době války se pak zapojil do odboje. Byl však zatčen a 3. července 1942 popraven v brněnských Kounicových kolejích. Mělo se tak stát za jeho kontakty s pravoslavným biskupem Gorazdem. Ten se podílel na ukrývání parašutistů, kteří spáchali atentát na říšského protektora Heydricha. Později pak byl svatořečen.

Jeho syn Rastislav měl větší štěstí. Právě ve vojenské škole navázal kontakty s důstojníky po jejichž boku se účastnil protinacistického odboje. Byl člen rozvětvené organizace Rada tří (R 3) působící od Domožlic po Beskydy. Působil na pozici styčného důstojníka generála Vojtěcha Borise Luži.¹¹² Pro svůj původ a vojenský úm si vysloužil přezdívku „valašský generál“.¹¹³ Těsně unikl gestapu, které ho přišlo začátkem roku 1945 zatknout k němu domů. Válku přežil. Po ní dále vykonával advokacii. Jako obhájce u státních soudů zastupoval kolegy odbojáře, kteří byli z různých důvodů zatýkáni a odsuzováni k vysokým trestům. Kvůli práci u státních soudů, které fungovali ještě na základě prvorepublikové právní úpravy, neměl čas na běžnou civilní agendu, kterou přenechal svým koncipientům. Právě

---

¹⁰⁹ TOMAN, Petr a Ondřej ŠEBESTA. *Advokáti proti totalitě*. s. 110 – 111.

¹¹⁰ JUDr. František Váhala se se zájmem věnoval náboženství jako neoddelitelné součásti dějin českého národa. Jeho syn JUDr. Rastislav Váhala již byl dle vzpomínání jeho dcery ateistou.

¹¹¹ Například jeho kniha *Glosář moudrosti staletí* z roku 1940.

¹¹² VAŠEK, František, Vladimír ČERNÝ a Jan BŘEČKA. *Místa ztropená krví: Kounicovy studentské koleje v Brně v letech nacistické okupace 1940-1945*. 2015. s. 428. ISBN 978-80-86736-41-9.

¹¹³ TOMAN, Petr a Ondřej ŠEBESTA. *Advokáti proti totalitě*. s. 112.

působení u státních soudů ho přivedlo k jeho zásadní kauze – obhajobě Heliodora Píky.¹¹⁴

Ve svém vzpomínání popsala dcera Rastislava Váhaly Lea Rathausová svého otce slovy: „Bojoval vždy za práva svých klientů – matka mu říkala advokát chudých. Nevydržel pohled na nespravedlnost, a to vůbec nesouviselo s jeho advokátní praxí. On byl advokátem celou bytostí. Nemohl si zvolit profesi bližší své mentalitě. Měl smysl pro dobro a schopnost neohroženě bojovat. Byl optimista, věřil lidem a měl je rád. Celý život jim pomáhal, byl chápající, tolerantní. Měl vzácný dar, že s ním bylo lidem dobře.“¹¹⁵

Okolnosti získání případu

Při snaze o popsání skutečností, které spojili obhájce Rastislava Váhalu s jeho klientem Heliodorem Píkou, je dobré se nejdříve zaměřit na život samotného generála Píky. Narodil se ve Štítině v Opavském Slezku. Obec se nachází asi 8 kilometrů západně od Opavy. Právě den jeho narození 3. července 1897 mu určil jeho exotické křestní jméno, jelikož tento den je svátek řeckého boha Heliodora. Píkovi byli poměrně chudá rodina. Heliodor byl ze šesti dětí. Jak to v té době bývalo, jedno z dětí se za cenu odříkání celé rodiny posílalo studovat. Tuto výsadu měl právě „Haluš“, jak budoucímu vysokému důstojníkovi doma říkali. Začal studovat na gymnáziu v Opavě, avšak válka přeřala jeho snahy o získání vzdělání. Gymnázium se změnilo na kasárny, a tak Píka odešel do Nového Bydžova jako lékárenský praktikant. V říjnu 1915 byl odveden k domobraneckému pluku č. 15 v Opavě. Maturitu složil až dodatečně. Za války měl bojovat na ruské frontě, ale při první příležitosti přešel do ruského zajetí. Stal se z něj legionář a bojoval u Zborova a Bachmače. Pak se dostal s československými legiemi do Francie. Do Československa se vrátil již jako uznávaný poručík s mnohými vyznamenáními. Zůstal ve službách československé armády a umění války studoval ve Francii, později i ve své domovině. V Hranicích, kde byl umístěn jako učitel na vojenské akademii, poznal Marii Sehnalovou, kterou si vzal za ženu. Spolu měli syna Milana. Píkova osobnost ho předurčovala i vedoucímu postavení. To mu umožnila i jeho jazyková vybavenost, kdy ovládal několik cizích řečí. Ministerstvo národní obrany

---

¹¹⁴ VÁHALA, Rastislav. *Smrt generála*. Praha: Melantrich, 1992. Memoáry (Melantrich). s. 10. ISBN 80-7023-124-6.

¹¹⁵ tamtéž s. 185

ho pak umístilo jako atašé pro Rumunsko a Turecko v Bukurešti. Tam působil mezi roky 1932 až 1937. V Rumunsku se uplatnil i jako schopný diplomat. Snažil se zamezit německému vlivu, který postupně uzpůsoboval celou Evropu nadcházející válce. Po mnichovské zradě se snažil udělat maximum, aby československé zbraně neskončily v rukou německé armády. V osudném březnu 1939 se mu podařilo dostat zpátky do Rumunska. Tam ho v červnu téhož roku následovala i jeho rodina, tedy manželka Marie se synem Milanem. Heliodor Píka byl velmi vytížený a oddaný své práci. Na rodinu obecně neměl moc času.

Píka se snažil v Rumunsku pomáhat uprchlíkům. Navázal zde i kontakty s anglickou tajnou službou, aby maximálně pomáhal v boji proti fašismu. Jeho hlavní spojkou na britskou tajnou službu byl major Gibbson.¹¹⁶ Z bezpečnostních důvodů se pak česká delegace včetně Píky z Rumunska přemístila do Istanbulu, kde pokračovala ve své činnosti. Zde Píka navázal kontakt s představiteli SSSR, kam v roce 1941 přesídlil. Tam ale Sověti nechtěli uznat zástupce Československa jako oficiální státní misi. Sovětský svaz stále nebyl ve válce s Německem. Tehdejší komunističtí představitelé ani neměli potřebu, aby Německo nabylo dojmu, že jednájí proti jejich zájmům. Češi zde tedy jednali skoro v tajnosti. To se změnilo po přepadení Svazu Německem v červnu 1941. O dva měsíce později souhlasila sovětská vláda s oficiálním navázáním diplomatických styků s exilovým Československem. Vznikla tak Československá vojenská mise v SSSR v čele s plukovníkem Píkou.¹¹⁷ V čele československých praporů stál Ludvík Svoboda. Zde začalo vznikat vzájemné tření těchto dvou důstojníků. Heliodor Píka poslouchal rozkazy z Londýna od československé exilové vlády, zatímco Ludvík Svoboda se k tomu chtěl více řídit i příkazy z Moskvy. Právě i to přispělo k nešťastnému konci. Představy exilové vlády v Londýně a sovětského vedení v Moskvě se poněkud lišily. Exilová vláda chtěla po válce navázat na první republiku a její demokratické zřízení, zatímco sovětská strana chtěla spíše z Československa vlastní satelit, který by mohla využívat jako vhodný prostředek pro politické a vojenské boje v Evropě. Píka tedy neměl snadné postavení. Snažil se plnit směrnice exilové vlády, ale zároveň byl v prostředí nekompromisního Sovětského svazu, kterému ještě nahrával Ludvík Svoboda a představitelé KSČ,

---

¹¹⁶ tamtéž s. 13 – 14.

¹¹⁷ VALIŠ, Zdeněk. *Divizní generál Heliodor Píka: upomínková publ.* Praha: Správa sociálního řízení federálního ministerstva obrany, [1991]. s. 13.

kteří za války přebývali v Moskvě – Gottwald, Slánský a Kopecký. Ti se také snažili aplikovat vlastní politiku a realizovat vlastní představu československého exilu. Píka byl však stále na straně Benešova exilu. Prezidenta tedy stále informoval o dění v Moskvě. To bylo velkým trnem v oku nejen komunistům českým, ale i sovětským. Píka se snažil vytvořit silnou československou armádu ve východní Evropě. Potřeboval tedy Čechoslováky, které Sověti drželi v koncentračních táborech. Bylo zapotřebí získat tedy informace o těchto táborech a požádal SSSR o propuštění potencionálních vojáků. To také nebylo bolševikům po chuti. Za Píkou přijela do Kujbyševa jeho manželka Marie. Syn Milan byl bojovníkem RAF v Anglii. V Kujbyševu ale neměli Čechoslováci ani co jíst, Píka tak musel prodávat vlastní věci, aby mohl koupit něco k jídlu. Přes nesnáze se však podařilo docílit amnestie československých občanů v internačních táborech. V roce 1944 dosáhl stav československých sil 16 700 osob. Sověti ale posílali Čechoslováky na nejnebezpečnější válečná místa, na což Píka upozorňoval. V roce 1943 tak například bojovali u Sokolova. Heliodor chtěl využít československé jednotky k osvobození své vlasti, ale to nebylo politicky průchozí. Podařilo se mu dát partyzánské jednotky pod jednotné československé vedení, čímž se zasloužil o úspěšný průběh Slovenského národního povstání.

Po válce se Píka do vlasti vrátil jako hrdina. Konečně se mohl po sedmi letech vidět se svým synem Milanem. Byl vyznamenán československými, francouzskými, americkými, anglickými a i sovětskými řády. Političtí odpůrci v řadách KSČ mu však jeho působení za války nikdy neodpustili. V roce 1946 byl Píka povýšen na divizního generála a o dva roky později byl jmenován náčelníkem generálního štábu. Údajně proti jeho jmenování neměl nic ani sám Klement Gottwald.¹¹⁸ Po válce bylo tedy postavení čerstvého generála pevné, vše vypadalo dobře. Změnu přinesl Únor 1948.

Generál Heliodor Píka tušil, že vývoj pro něj nebude nijak příznivý. Jeho syn Milan, který v té době také sloužil v armádě s hodností kapitána, později pro Paměť národa vzpomínal: *„Tak jeden deň, keď sme spolu išli autom v Prahe, hovorím: ‚Tati, čo o tom súdiš? Ako sa tá situácia vyvíja? Nemal by si niečo robiť v tejto situácii, kde teda sa schýľuje k nejakej zmene, ktorá nemusí dopadnúť najlepšie?‘ On povedal jednu vetu, ktorú si doteraz pamätám, i keď už na ďalšie*

---

¹¹⁸ VÁHALA, Rastislav. *Smrt generála*. s. 22 – 36.

súvislosti s tou vetou už si neviem spomenúť. Hovoril: ‚Milan, vieš, keď toto skončí, ja budem visieť na prvej lucerne.‘^{119 120}

V březnu 1948 musel Píka podstoupit operaci kvůli zánětu žlučníku a přestal působit na generálním štábu. Jiní důstojníci armády začali prchat z Československa. Píka nechtěl. Jeho syn ho navštívil v nemocnici a zeptal se ho, zda nepřemýšlí nad vycestováním z republiky. Generál s duší vlastence odmítl opustit vlast. Podporovalo ho v tom jeho vědomí, že nic neudělal, že je nevinný, má čisté svědomí. Ve středu 5. května 1948 do Píkova nemocničního pokoje vstoupí důstojníci v civilu. Generál souhlasí s tím, že bude vypovídat a obhájí se. Asi netuší, že výslech nebude probíhat v nemocnici, ale ve střešovické vile v Dělostřelecké ulici. Píka nechtěl, aby se to dozvěděla jeho rodina. Syn Milan to zjistil až když se vydal za otcem a v nemocnici našel prázdnou postel. Zdravotní personál nevěděl, kde generál je. Marie Píková se rozhodla jít za ministrem národní obrany Ludvíkem Svobodou, se kterým se znala z válečných let ze SSSR. Ten ji ani nepřijmul a přes sekretářku vzkázal, že není o čem mluvit.¹²¹ Heliodor Píka napsal své ženě, že po něm nemá pátrat, že má neodkladné pracovní záležitosti. Domů k Píkům přišli příslušníci rozvědky. Kromě toho, že odnesli všechny možné dokumenty, jim vyrabovali celý byt.¹²² Na místě nechali jenom postel. Marie Píková se musela do 14 dnů z bytu vystěhovat.¹²³ Zatykač na Heliodora Píku podepsal generál Boček až 12. května 1948.

Nedlouho na to byl zatčen i Píkův syn Milan, který byl vyslýchán za to, že údajně chtěl unést svého otce do zahraničí. Nakonec oba skončili ve věznici na Borech. Komunikovat spolu museli pomocí pokynů, které dával syn Milan ostatním vězňům při cvičení dostatečně nahlas, aby ho slyšel jeho otec, který na ně reagoval kýváním hlavy z vězeňské cely.¹²⁴ Výslechy s Heliodorem Píkou prováděl sám generál Bedřich Reicin, který měl velmi blízko ke komunistickým funkcionářům.

---

¹¹⁹ Milan Píka. *Paměť národa* [online]. 26.1.2005 [cit. 2021-03-17]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/sk/pika-milan-1922>

¹²⁰ Výpověď Milana Píky je v originálním znění ve slovenštině, jelikož Milan Píka žil po procesu v Bratislavě, a proto své vzpomínky namluvil v místním jazyce. Česky uměl stále plynule, což dokazuje v jiných filmových dokumentech.

¹²¹ KRIST, Miloslav. *Soumrak svědomí: příběh generála Píky, popraveného roku 1949 v plzeňské věznici*. Plzeň: M. Krist, 2009. s. 44. ISBN 978-80-904364-0-4.

¹²² Jednalo se o byt v Kahlerově ulici č. 11 v Praze. Dnes se tato ulice v pražské Bubenci jmenuje Juarézova. Byt byl Píkům přidělen po válce, sama rodina nikdy neměla žádný velký majetek.

¹²³ *Můj otec generál* [dokumentární film]. Režie Marcel PETROV. Česko, 2010. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10213309129-muj-otec-general/409235100021003/>

¹²⁴ tamtéž

Reicin však neměl jakékoli důkazy proti Píkovy. Musel si tedy nějaké vytvořit. Nakonec získal ve vytváření důkazů spojence. Byl jím podplukovník JUDr. Karel Vaš. Ten se vyznačoval bitím a mučením během výslechů, což však dle všeho nepraktikoval v případě Heliodora Píky. Vaš nejdříve pracoval u ministerstva národní obrany právě u Reicina. Ten ho potom umístil na pozice, kde mu mohl pomoci ve vykonstruovaných procesech. Tak se stal nejdříve vyšetřujícím soudcem, potom prokurátorem.¹²⁵

Teď se ale vraťme k obhajobě. Heliodora Píku nejdříve zastupoval JUDr. Kaizr z Prahy 2, kterého mu doporučil jeho syn Milan. Kaizr se neúspěšně pokusil nejdříve o propuštění svého klienta ze zdravotních důvodů, potom usiloval o získání milosti na základě vyhlášené amnestie u ministra Svobody se stejným výsledkem. V prosinci 1948 se Píka dozvěděl, že ho v lednu čeká přelíčení u státního soudu. Jeho advokát však nebyl na seznamu obhájců před státními soudy. Bylo zapotřebí sehnat jiného. Na vězeňské procházce doporučil souzenému generálovi Rastislava Váhalu spoluvězeň Jan Pliczka. Ten byl za války partyzánem na Českomoravské vysočině v Bohdalově. Před tím pracoval jako rada ministra financí. Ze štábu generála Luži se znal s Váhalou, proto na něj mohl podat doporučení. Váhala k tomu mohl působit u státních soudů, pravděpodobně i díky své odbojové minulosti. Obhájce bral možnost obhajovat generála Píku jako čest. Soudní spis byl nesmírně obsáhlý. Aby se s ním obhajoba mohla důkladně seznámit, přizval Váhala ještě dr. Čerovského, který se kvůli tomu musel vzdát své funkce předsedy advokátní komory. Obhájce chtěl také dalšího svědka, který by byl u procesu. Obhajobu si oba obhájci rozdělili. Čerovský si vzal na starost politickou činnost generála Píky, zkoumal jeho minulost, tedy faktické působení generála v kontextu dané doby. Váhala pak měl na starost právní stránku věci. Studoval spisy a sám dal návrhy na předvolání svědků. Obhajoba zároveň nesouhlasila, aby byly výpovědi svědků pouze před soudem přečteny. Váhala i Čerovský byli právníky staré školy, zvyklí bojovat za své klienty. Nechtěli se tedy jen tak vzdát. Věděli, že Píku asi čeká odsouzení, ale nenapadlo je, že půjde o trest smrti. Píka byl představitelem odbojového hnutí, člověk blízký prezidentu Benešovi, tací lidé nepatřili na šibenici. Váhala všechnu snahu později označil za „*poslední labutí píseň umírající svobodné obhajoby*“¹²⁶.

---

¹²⁵ VÁHALA, Rastislav. *Smrt generála*. s. 39 – 40.

¹²⁶ tamtéž s. 9 – 13.

Proces s Heliidorem Píkou

Hledání důkazů na nevinného Píku nebylo snadné. Obžaloba brzy pochopila, že bude muset nějaké sama vytvořit. Prokurátor Vaš i Reicin dělali maximum pro odsouzení zasloužilého generála. Sami dostali k dispozici množství depeší, kde figuroval Píka. Vybírali jen ty, které ho mohly dezinterpretovat. Také vytrhávali z kontextu určité skutečnosti, které ale ani tak pořádně nestačily. Neštíteli se ani falzifikovat důkazy. Vaš se snažil získat svědky, se kterými zacházel značně surově. Celkové počínání zuřivého prokurátora popisuje výpověď svědka plukovníka Hájíčka, který o jeho metodách vypověděl v roce 1968: *„Ve věci generála Píky jsem byl slyšen v r. 1948 na podzim a vzpomínám si, že to bylo tehdy na Pankráci. Obsahově si již přesně nevzpomínám na protokoly, vím ovšem, že vyšetřující, tehdy dr. Vaš, mi říkal k mé výpovědi, že nevypovídám pravdu, respektive potřeboval mít v protokolu jiné věci a jinak formulované, než jsem učinil já, a proto mi vyhrožoval, že nebudu-li vypodídat jak on chce – doslova ‚Nebudete-li vypovídat tak jak chci, můžete tady zůstat‘ – tímto byla míněna Pankrác. Já jsem odpověděl, že kdybych vypovídal jak on chce a nevypovídal pravdu, že by mne tam mohl také nechat. Na závěr protokolu, respektive poté, když už jsem odcházel z místnosti, vyslovil se dr. Vaš v tom smyslu, respektive doslova: ‚My mu tu oprátku stejně upleteme i bez vaší pomoci‘. Tím pochopitelně myslel Píku, kvůli kterému jsem byl vyslýchán.“*¹²⁷

Vaš věděl, že nemá proti Píkovi dostatek důkazů. Snažil se tedy i Píku psychicky zlomit, aby z něj dostal doznání. Často ho nechával tedy věznit na samotkách. Jeho úsilí mělo dílčí úspěch. Heliodor Píka nakonec dal prohlášení, že během svého konání za války chyboval. To nebylo ovšem plnohodnotné přiznání, ale pouze osobní zhodnocení. Nakonec Vaš podal na generála žalobu, ve které shrnul všechny důkazy do dvou obvinění. Byla to sabotáž a vyzvědačství. Soud pro nedostatek důkazů sám překlasifikoval na poškozování vojenského úsilí.¹²⁸

Prokurátor dokázal získat i výpovědi několika svědků. Byl jím například Rudolf Luskáč, který za války velel československému autoparku v SSSR. Ten vypověděl, že Píka odmítl podepsat požadavky vojska na frontě. V roce 1968 pak svou výpověď vysvětlil. Sám byl vězněn a mučen. Nakonec po něm prokurátor Vaš

---

¹²⁷ VÁHALA, Rastislav. *Smrt generála*. s. 47.

¹²⁸ tamtéž

chtěl pouze tak formulovanou výpověď, aby se dala použít v procesu s Heliodorem Píkou. Zdůraznil, že ve své výpovědi několikrát opakoval, že Píka nemohl podepsat požadavky na vybavení vojska na frontě, jelikož neodpovídaly realitě. Celé zásobování se dělo na základě sovětských norem. To Vaš ale nezaznamenal. V prosinci 1948 vypovídal i náměstek předsedy vlády Zdeněk Fierlinger. Dle jeho původní výpovědi měl Píka navazovat kontakty s příslušníky britského vojenského zpravodajství. Opět při snahách o Píkovu rehabilitaci přiznal, že vztahy byly naprosto v normě očekávání. Píka jen více naslouchal příkazům z Londýna, než tomu bylo u ostatních československých politruků v Moskvě. Nejohrovnější byla výpověď překladatele Československé vojenské mise v Moskvě Patrise. Ten měl v té době být internován v SSSR, výsledku neměl být ani fyzicky přítomen, dokonce ho ani nepodepsal. Spekuluje se, že možná i v té době již nebyl naživu. V jeho výpovědi je napsáno, že Píka se snažil kompromitovat Fierlingera, vystupoval nepřátelsky vůči SSSR, netajil se sympatiemi k Angličanům, který poskytoval veškerou tajnou korespondenci Čechoslováků. Dalším svědkem byl generál Kalla. Ten byl ale nemocný, dokonce se ani nedožil hlavního přelíčení v lednu 1949. Ve své výpovědi byl opatrný, popisoval styky s Angličany. Možná, že kdyby sám nezemřel, jeho osud by byl velmi podobný jako jeho kolegy Píky. Příznivá výpověď generála Svobody se ztratila. Další výpovědi byly vždy manipulovány tak, aby vyzněly ve prospěch obžaloby.

Hlavní přelíčení se konalo od 26. do 28. ledna 1949. Předsedou soudního senátu byl JUDr. Otakar Matoušek. Veřejným žalobcem byl generál Vaněk a již zmíněný Karel Vaš.¹²⁹ Prokurátor generál Vaněk ještě před začátkem přelíčení navrhnul, aby se konalo za zavřenými dveřmi neveřejně. Soud mu vyhověl. Důvodem byla důležitost případu spojená se státním tajemstvím. Vaš se líčení účastnil jako expert na straně obhajoby, i když v předchozích procesech vystupoval jako vyšetřující soudce. Na návrh obžaloby bylo hned za začátku přelíčení přerušeno na dvě hodiny, aby byla zajištěna bezpečnost soudní budovy. I to v kombinaci s uvězněním Milana Píky mělo generála psychicky zdeptat. Proces byl poměrně rychlý a s jasným cílem. Členové soudního senátu zamítli návrh obhajoby, aby byli vyslyšeni svědci. Prý to bylo zbytečné vzhledem k částečnému přiznání

---

¹²⁹ tamtéž s. 58 - 99

obviněného¹³⁰ a dostatek důkazů o vině v soudním spisu.¹³¹ Píka i přes silný nátlak na jeho osobu opět zdůraznil, že není vinen. Před soudem se snažil obhájit a vyvracel jednotlivé lži obžaloby. Po přečtení protokolů s výpověďmi svědků generál Píka všechny odmítl a označil za vymyšlené. Výpovědi, které souhlasily s tou Píkovou, nebyly brány v potaz. Poté byl vyzván přítomný znalec plukovník Zadina k přečtení svého posudku o mezinárodní situaci. V něm Zadina řekl, že lidé, se kterými se Píka stýkal, jsou „*zpravodajští orgánové cizí moci*“. Také jim Píka měl vyrazit skutečnosti, které měly být utajeny kvůli obraně republiky. Píka měl svým konáním také způsobit škodu nejen Československu, ale také Sovětskému svazu. Jednalo se údajně o škodu „*nedozírného a trvalého rázu*“. Právě tento posudek měl být podkladem pro rozsudek smrti.¹³²

Obhajoba navrhla k závěru opět slyšení svědků včetně například plukovníka Bělina, který měl znát obsah celého archivu Československé vojenské mise, který mohl plně prokázat Píkovu nevinu. Váhala žádal o přečtení všech depeší od roku 1941 až po rok 1945, nejen ty nahodile vybrané, které měly uškodit generálovi. Píka sám doplnil svou obhajobu o návrh k vyslechnutí dalších svědků, kteří mohou prokázat jeho nevinu. Snažil se i o potvrzení od sovětských orgánů, že spolupracoval s generály Žukovem a Fokinem. Dále pak obhajoba žádala, aby posudky znalců byly konkretizovány, v čem konkrétně měl Píka chybovat. Vše bylo marné. Soud řekl, že další výslechy nemouhou přinést nic nového. Prokuratura žádala tvrdý trest dle žaloby. Obhajoba zas zproštění vinný, nebo alespoň mírný trest s překlasifikováním zločinu na přečin zanedbání povinné péče. Soud svým usnesením vyjádřil, že Píkova činnost může být brána jako působení škody branné moci republiky. Obhajoba na tento popud žádala přerušení, jelikož není na změnu obžaloby připravena. Soud to, stejně jako mnoho dalších návrhů obhajoby, zamítl. Po poslední poradě padl rozsudek. Ten byl nekompromisní. Heliodor Píka je vinen a odsuzuje se k vyloučení z československé armády, ztráty čestných odznaků a vyznamenání a k trestu smrti provazem.¹³³

---

¹³⁰ Naráželi na Píkovo prohlášení, že během svého působení během války se dopustil chyb. Považovat to za plnohodnotné přiznání je naprosto mylné.

¹³¹ *Encyklopedie českých právních dějin*. sv. 8 s. 847. ISBN 978-80-7418-282-2.

¹³² VÁHALA, Rastislav. *Smrt generála*. s. 99 - 109.

¹³³ tamtéž s. 109 - 113

Rozsudek otrásl demokratickou veřejností nejen doma, ale i ve světě. Noviny v Československu psaly o rozsudku zaujatě. Nedávaly možnost, že by proces byl zmanupilován. Zajímavé je i jak dobový tisk o Píkově rozsudku informoval. Respektive většina novin otiskly stejnou zprávu. Často se liší pouze v titulcích.¹³⁴ V naprosto lživém článku například stálo: „*Proces s generálem Píkou odhalil i některé veřejnosti neznámé podrobnosti o rejdech reakce v zahraničním odboji a zejména o záměrné záškodnické činnosti reakční kliky generálů v londýnském MNO, z jejichž příkazu generál Píka kladl překážky v budování československých vojenských jednotek v SSSR, pracoval proti rozvoji československo-sovětského přátelství a spojení a přímo mařil válečné úsilí sovětské i československé armády. Generál Píka, usvědčován před státním soudem písemnostmi, zčásti i jeho vlastními, tyto okolnosti svou výpovědí rovněž potvrdil.*“¹³⁵

Po vynesení rozsudku se Píka i Váhala snažili ještě změnit běh dějin zmateční stížností. Ta byla zamítnuta Nejvyšším soudem. Stejně se nevzdávali. Píkově rodině se podařilo dostat k Ludvíku Svobodovi. Ten se snažil získat pro svého kolegu z bojů na východní frontě milost od prezidenta Gottwalda. Všechno snažení bylo zbytečné. Jak později Svoboda vypověděl, tak mu Gottwald sám na návštěvě v Lánech řekl, že by byl pro omilostnění Píky, ale komunistické špičky¹³⁶ byly rázně proti¹³⁷, zejména pak Zápotocký. V neděli 19. června 1949 bylo vydáno rozhodnutí, že rozsudek bude vykonán již v úterý 21. téhož měsíce. Jeho obhájce Váhala se okamžitě vypravil, stejně jako generálův syn¹³⁸, do Plzně na Bory, kde se měla exekuce odehrát. Generál Píka byl klidný, když mu oznámili, že následující den bude popraven. Chtěl se ještě rozloučit s rodinou, napsal jim dopisy na rozloučenou a požádal o návštěvu kněze. Všichni tři – Rastislav Váhala, Heliodor Píka a jeho syn Milan noc před popravou proseděli společně v generálově cele.

---

¹³⁴ Příklad: Rozsudek nad div. gen. H. Píkou (Rudé právo), Zrazoval vlast v cizím žoldu (Stráž lidu), Rozsudek nad generálem H. Píkou (Lidová demokracie)

¹³⁵ *Lidové noviny*. Praha: Syndikát českých spisovatelů, 29.1.1949, 57(24***), sv. 24*** s. 3. ISSN 0862-5921. Srov. např. *Stráž lidu* z 29.1.1949 (s. 1), *Lidová demokracie* z 29.1.1949 (s. 2), *Rudé právo* z 29.1.1949 (s. 1), *Severočeská mladá fronta* z 29.1.1949 (s. 1)

¹³⁶ Jednalo se o tzv. „Pětku“, ve které byli přední komunističtí pohlaváři. Konkrétně K. Gottwald, R. Slánský, A. Zápotocký, L. Kopřiva, J. Veselý. Tomuto zasedání byli přítomni ještě B. Reicin a B. Procházka.

¹³⁷ Encyklopedie českých právních dějin. sv. 8 s. 847.

¹³⁸ Kapitán Milan Píka byl na svobodu z vězení propuštěn již v únoru 1949. Oficiálně pro nedostatek důkazů. On sám později ve svých vzpomínkách uvedl, že se k němu doneslo, že hlavní důvod jeho propuštění byla snaha, aby Československo nemělo na Západě pověst, že se mstí celé rodině.

Píka vzpomínal na svou manželku a širokou rodinu. Všem vyřizoval pozdravy. Byl klidný a vyrovnaný. Řekl, že je nevinen, obětí svých politických nepřátel. Ti ho neměli rádi, protože věrně sloužil svému prezidentu. Píka se vyzpovídal u kaplana Doležala, který za něj druhý den sloužil zádušní mši hned po popravě. Milan Píka na otcovu žádost otevřel lahev šampaňského. Vlastenecký generál chtěl připít na lepší osud republiky. Pak požádal svého syna a obhájce, aby ho v lepších dobách očistili. Oba mu dali svůj slib. Nakonec se všichni naposledy rozloučili a Píka oblečen ve své generálské uniformě sešel po schodech na dvůr borské věznice, kde byl rozsudek vykonán. O jeho posledních slovech se stále vedou debaty. Jeho obhájce Váhala ve své knize smrt generála uvádí slova „*Jestli to národ sjednotí, umírám rád.*“¹³⁹

Tělo popraveného generála nebylo vydáno rodině. Mělo být převezeno do patologického ústavu v Plni – Lochotíně. Tam by za normálních okolností bylo využito ke studijním účelům, ale hrstka vlasteneckých lékařů tělo nabalzamovala a ukryla. Místo Píky bylo zpopelněno jiné tělo. Po deseti letech od popravky došlo ale v ústavu k personálním změnám. Tělo bylo tedy zpopelněno pod jiným jménem a číslem. Dodnes se neví, kde je popelu generála Píky konec.¹⁴⁰

Epilog případu

Rastislav Váhala byl procesem zlomen. Přestal věřit v možnost spravedlivých procesů v novém režimu.¹⁴¹ Jak napsal ve své knize: „Obhájce byl před únorem skutečnou oporou soudu, měl objasnit pravdu a zajistit zákonná práva obžalovaného. Obhájce měl víceméně stejná práva jako prokurátor. Platila zásada rovnosti stran. Rok 1948 vše změnil. Z aktéra byl advokát odkázán na roli pouhého pozorovatele.“¹⁴² Váhala tedy opustil advokacii, protože v ní přestal spatřovat smysl. Byl nejdříve podnikovým právníkem v družstvu Drutex a potom dělníkem, respektive sklobetonářem. Svému okolí nepřestal dávat právní rady.¹⁴³

Píkův syn Milan se musel odstěhovat na Slovensko, jinde v Čechách cítil, že není vítán. Chtěl dostát svému slibu, stejně jako obhájce Váhala, že očistí jméno

---

¹³⁹ VÁHALA, Rastislav. *Smrt generála*. s. 136

¹⁴⁰ tamtéž

¹⁴¹ TOMAN, Petr a Ondřej ŠEBESTA. *Advokáti proti totalitě*. s. 113.

¹⁴² VÁHALA, Rastislav. *Smrt generála*. s. 12

¹⁴³ TOMAN, Petr a Ondřej ŠEBESTA. *Advokáti proti totalitě*. s. 113.

svého otce. A právě ve snaze o rehabilitaci generála Heliodora Píky obhajoba slavila asi první a i konečný úspěch.

Příležitost ke generálově rehabilitaci daly až roky uvolňování, které vyvrcholily v roce 1968. Nakrátko byla uvolněna svoboda tisku a názoru, stejně tak justice na chvíli zapoměla na svého pána. Milan Píka v květnu 1966 navštívil Ludvíka Svobodu. V dlouhém rozhovoru probírali případ Milanova otce. Nakonec generál Svoboda doporučil Píkovi mladšímu, aby se pokusil o očistu otcova jména. Sám dal slib, že ji bude podporovat. Obhájce Váhala podal jménem pozůstalých po generálu Píkovi návrh na obnovu řízení. Po lednu 1968 vznikla v rámci komunistické strany komise pro soudní rehabilitace. Ta byla známa podle jména svého předsedy jako Pillerova komise, jejichž primární náplní byla náprava křivd, které se staly bývalým členům komunistické strany v rámci stranických čistek. Atmosféra tedy začala být čím dál více příznivou i pro obnovu procesu s Heliodorem Píkou. Generálově rehabilitaci nepřálo vedení armády. Velkou podporou byl právě Ludvík Svoboda, který se přidal k Rastislavu Váhalovi a podpořil soudní rehabilitaci.¹⁴⁴ Nutno dodat, že v roce 1968 byl Svoboda již prezidentem, ale i před tím intervenoval za obnovu řízení u svého předchůdce Novotného. Velkým krokem do předu na poli soudních rehabilitací byl zákon č. 82/1968 Sb.¹⁴⁵, tzv. rehabilitační, který umožnil odchylky od trestního řádu, zprostil vyšetřující orgány mlčenlivosti a státního tajemství, byly odtajněny všechny spisy.¹⁴⁶ Tentokrát bylo při obnoveném soudním řízení vše jinak. Soudní znalci vypovídali ve prostěch generála Píky. Důležitá byla i svědectví, například bývalé sekretářky Uhlířové, která před soudem potvrdila snahu Reicina usvědčit Píku za každou cenu. Soudu byly předloženy znovu vojenské depeše, tentokrát nejen ty vybrané, které měly potvrdit Píkovo provinění. V pátek 13. prosince 1969 vynesl Vyšší vojenský soud v čele s Františkem Helešicem rozsudek, kterým zprostil viny generála Heliodora Píku.¹⁴⁷ Stalo se tak necelých 20 let po vynesení rozsudku, který statečného generála poslal na smrt. Slib, který mu dal jeho obhájce Váhala a syn Milan, byl tím naplněn.

---

¹⁴⁴ *Encyklopedie českých právních dějin*. sv. 8 s. 848. ISBN 978-80-7418-282-2.

¹⁴⁵ Tento zákon byl později novelizován v důsledku totalitní normalizace. Z toho důvodu bylo mnoho rehabilitačních rozsudků zrušeno. Návrh na rehabilitaci generála Heliodora Píky byl však podán před vydáním rehabilitačního zákona, díky čemuž rehabilitační rozsudek nebyl zrušen. Obnovené soudní řízení se konalo na základě trestního řádu.

¹⁴⁶ VÁHALA, Rastislav. *Smrt generála*. s. 144 – 147.

¹⁴⁷ tamtéž s. 182

Rastislav Váhala k rehabilitaci poznamenal: „Spravedlnosti bylo konečně učiněno zadost. Generál Píka byl plně rehabilitován. Život mu však už nikdo nevrátí. Jeho případ patřil k prvním ‚vlastovkám‘ procesů, vykonstruovaných podle sovětského vzoru a nechybělo v něm téměř nic – křivá svědectví, násilné výslechy, vyhrožování, překrucování výpovědí... Jediného se mu dosud nedostalo – tělesné trýznění obžalovaného. I to se mělo časem objevit u jiných. Tam už zákony, obhajoby, právo chyběly vůbec.“¹⁴⁸

Generálův obhájce však uspokojujícím rozsudkem neskončil v boji za své ideály. Z pozice vedoucího ústřední rehabilitační komise Národní fronty a Svazu protifašistických bojovníků se snažil na základě rehabilitačního zákona pomáhat dalším lidem. Zájem nebyl malý. Lidová demokracie v rozhovoru s Rastislavem Váhalou z konce července uvádí na 15 tisíc návrhů na soudní rehabilitaci.¹⁴⁹ Bohužel stále přituhující normalizace jeho snahy zabrzdila. V dobách tvrdé totality 70. a 80. let byl sledován StB, která monitorovala jeho aktivity. Váhala se například stýkal s lidmi v exilu, a to třeba se synem generála Luži, nebo se nebál také kontaktu se signatáři Charty 77. Napsal knihu, kde popisuje proces s Heliodorem Píkou s názvem *Smrt generála*, ve které líčí celý případ včetně přesných citací soudních dokumentů. Tato kniha mohla vyjít až po pádu komunistického režimu, čehož se odvážný obhájce nedožil. Rastislav Váhala zemřel necelý rok před pádem totalitního režimu dne 2. prosince 1988 v Praze.¹⁵⁰

Význam Rastislava Váhalu pro celou rodinu Píků ukazuje i fakt, že Milan Píka výslovně požádal, aby poděkování jejich obhájci bylo v titulcích dokumentu *Můj otec generál*, který sleduje osud jeho otce a jeho samotného. Milan Píka se stal v roce 2014 generálem, jak na Slovensku, tak i v České republice. Tím se stal jediným generálem obou armád. Zemřel 28. července 2019 v Bratislavě.¹⁵¹

Zajímavé jsou osudy dalších aktérů procesu s Heliodorem Píkou, které dokreslují absurditu tehdejší doby. Bedřich Reicin, který tahal za nitky justičního

---

¹⁴⁸ tamtéž s. 184

¹⁴⁹ *Lidová demokracie: orgán Československé strany lidové*. Praha: Nakladatelství Lidová demokracie, 31.07.1969, 25(178). sv. 178 s. [1]. ISSN 0323-1189.

¹⁵⁰ TOMAN, Petr a Ondřej ŠEBESTA. *Advokáti proti totalitě*. s. 116.

¹⁵¹ *Zemřel válečný veterán a generál dvou armád Milan Píka. Synovi popraveného Heliodora Píky bylo 96 let*. IRozhlas [online]. 20. 3. 2019 [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/zemrel-valectny-veteran-a-general-milan-pika-synovi-popraveneho-heliodora-piky_1903202134_dbr

divadla, byl odsouzen k trestu smrti v procesu s Rudolfem Slánským.¹⁵² Před tím byl vyslýchán brutálními způsoby, které sám zaváděl. Jeho popel spolu s popelem ostatních odsouzených posloužil jako posyp na zamrzlé silnice.¹⁵³ Autorem posudku, který se stal hlavním nábojem prokuratury v procesu, byl plukovník Zadina. Ten podobných posudků, které diskreditovaly nevinné, napsal více. Nakonec se po rehabilitaci Heliodora Píky zastřelil. Prokurátor Karel Vaš měl na svědomí více politických procesů. Podílel se tak na desítkách rozsudků smrti.¹⁵⁴ Po revoluci byl různě souzen, nikdy mu ale nepadl rozsudek vyšší, než podmínka. Dožil se i na vzdory pokusů o zavraždění¹⁵⁵ v pražském domově důchodců 96 let. Zemřel 8. prosince 2012 v Praze. Jeho dcera Galina Vašová si byla vědoma otcova negativního působení v dobách komunistické totality. Dědictví po něm rozdala na dobročinné účely.¹⁵⁶ Sama se pak setkala s Milanem Píkou, aby se smířila s odkazem svého otce. Karel Vaš do konce života považoval generála Píku za zrádce. Galina Vašová o smýšlení svého otce ohledně generála Píky řekla: „*Až poslední dva roky před smrtí říkal, že by mu nedal trest smrti, ale že by mu dal 15 let.*“¹⁵⁷

Význam a zhodnocení procesu

Případ Heliodora Píky je historicky významných především jako předvoj případům dalším. Jak sám popsal Rastislav Váhala, jednalo se o labutí píseň svobodné justice a obhajoby, která měla možnost obviněného opravdu obhájit. Tento nastíněný případ není justičním omylem, ani klopýtnutím spravedlnosti. Jedná se o prostou vraždu, která byla obalena rouchem práva. Jistě si můžeme klást

---

¹⁵² Reicin měl sám židovský původ. Původním jménem byl Friedrich Reinzinger. Jeho otec byl učitel při Náboženské židovské obci v Přerově, jeho matka zahynula v koncentračním táboře.

¹⁵³ PEJČOCH, Ivo a Vojenský historický ústav. *Vojenské osoby popravené v období politických procesů v Československu v letech 1948-1955*. Praha: Ministerstvo obrany ČR - Prezentační a informační centrum MO, 2009. s. 188. ISBN 978-80-7278-520-9.

¹⁵⁴ Karel Vaš se i podílel na vraždách tisíců sudetských Němců. Za války velel vojákům, kteří je systematicky popravovali.

¹⁵⁵ Karla Vaše chtěl například zavraždit plk. Pravomil Raichl, který sám byl perzekuován ze strany komunistického prokurátora. Nakonec se mu to nepovedlo, jelikož pár hodin před samornou akcí dostal infarkt myokardu. Na motivy tohoto příběhu vznikl film *Staríci* (viz např.: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2381752-pravomil-raichl-treti-odboj-nikdy-nevzdal-po-revoluci-chtel-zabit-prokuratora-vase>)

¹⁵⁶ *Dcera rudého kata Vaše rozdala 400 tisíc po otci. Stále mě pronásleduje, říká*. Lidovky.cz [online]. 30. 8. 2013 [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/dcera-rudeho-kata-karla-vase-rozdala-dedictvi-po-otci-stale-me-pronasleduje-rika.A130829_173430_ln_domov_spa

¹⁵⁷ *Popravený hrdina Píka a krvavý prokurátor Vaš. Dcera vraha se nyní setkává se synem oběti*. ČT24 [online]. Česká televize, 23. 2. 2018 [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/2397913-popraveny-hrdina-pika-a-krvavy-prokurator-vas-dcera-vraha-se-nyni-setkava-se-synem>

otázku, proč tomu tak bylo. Roli zde určitě hrála celosvětová politika. Kdyby se Československá republika ukázala jako stát, který je ovládán stranou, jež se nebojí své odpůrce bez soudu zavírat do vyhlazovacích táborů, zajisté by ztratila mezinárodní renomé. Potírání jiných názorů muselo jít tedy oficiální cestou. K tomu zde právě posloužilo právo. Další otázkou, která se nám naskýtá je, proč zrovna generál Píka musel zemřít. Při hledání odpovědi se musíme zaměřit na jeho působení během 2. světové války. Nejen že kazil plány komunistů na jejich představu poválečného uspořádání Československa, ale také přesně znal fungování Sovětského svazu. O pravých důvodech můžeme jen spekulovat, dost možná nebyly známy ani generálu Píkovi, ani soudu a prokuratuře. Sám tedy docházím k závěru, že generál musel zemřít kvůli třem faktorům. Zaprvé z prosté pomsty, kterou si nemohli funkcionáři, kterým byl po dobu války trnem v oku, odpustit. Za další faktor bych označil snahu režimu demonstrovat svou nově nabytou moc, kterou se nebude bát použít proti každému, kdo se mu postaví do cesty. Posledním faktorem pak byl asi strach. V případě, že by se generál Píka dostal na Západ, mohl by pro státy stojící proti Sovětskému svazu posloužit jako zdroj informací.

Historicky zajímavá je i role Ludvíka Svobody v celém procesu. Na jedné straně se tím odmítá na začátku zabývat, nepřijal ani generálovu manželku, která za ním přišla. Až později se sám do věci vložil a žádal pro Píku milost. V šedesátých letech to byla jeho intervence, která dala ledy do pohybu, což umožnilo generálovu rehabilitaci. Zajímavá, a nutno dodat že stejně tak smutná, je postava prokurátora Vaše, jehož chování by zasloužilo hlubší analýzu.

Pokud se podíváme na vztah generála Píky a jeho obhájce Rastislava Váhaly, můžeme najít velký vděk a vzájemný respekt. Sami se znali asi pouze půl roku, přičemž na obhajobu byl jenom pouze měsíc. Zbytek času zabraly marné snahy o udělení milosti. Co je třeba vyzvednout je skutečnost, že Váhala nepřestal být obhájcem Heliodora Píky po jeho smrti, nýbrž za něj bojoval až ke konečnému vítězství. Když viděl, že i po soudní rehabilitaci je jeho jméno nadále pošpiňováno, snažil se vše popsat ve své knize Smrt generála. Tím se pokusil o to, co dělali i další velcí advokáti. Neobhájit svého klienta pouze v soudní síni, ale také v očích dějin. Paradoxně pak vyznívá, že Váhala byl ještě v 50. letech členem KSČ.¹⁵⁸

---

¹⁵⁸ Rastislav Váhala byl vyloučen z KSČ v roce 1958.

Zamyšlení nad hledáním spravedlnosti v právu

Při čtení nastíněných případů musí člověk cítit nespravedlnost. Paradoxem pak je, že více lidí se shodne na tom, co je nespravedlivé, než co je spravedlivé. Co je to spravedlnost? Filozofové se tím zabývají tisíce let. Zatím stále bez uspokojivé odpovědi. Je to asi i tím, že spravedlnost můžeme vnímat jako subjektivní pocit. Na druhé straně pocit křivdy v lidech často vyvolá dojem nespravedlnosti. Nespravedlnost ve vybraných procesech spatřujeme, jelikož v sobě máme přirozenou představu, jak by měly věci fungovat v ideálním stavu.

Pokud se podíváme na teorii spravedlnosti, mohli bychom ji rozdělit na diortotickou a distributivní.¹⁵⁹ První z nich se zakládá na obnovení předešlého stavu tím, kdo jej dříve narušil. Jedná se tedy o restituci, při které je nutná náhrada.¹⁶⁰ Distributivní spravedlnost se uplatňuje při rozdělování. Je zde požadavek na stejné měřítko pro všechny.¹⁶¹ To je uplatnitelné spíše v právu soukromém. Pokud se chceme zabývat našimi případy, musíme jít do práva veřejného, respektive trestního. Toto odvětví práva v moderním pojetí již nemá za cíl napravit křivdy, ale primárně zabezpečit státem chráněný zájem. Potrestat viníka, ne pomoci oběti. Otázkou tedy je, zda se u soudu dá hledat spravedlnost a zda je to i úkolem advokáta. U trestních tribunálů z podstaty věci nelze dojít ke spravedlnosti, jakou popisoval Aristoteles. V soudním přelíčení nebudou napraveny lidské vztahy, ani se nedojde k plnému usmíření.¹⁶² Z pravidla soud rozhoduje, ke které ze stran se přikloní. Lidé se ale ve svých myslích stále drží ideálu, že soud má být producentem spravedlnosti. V exponovaných procesech, které jsem se snažil popsat v této práci, však nešlo o to, komu soud dá za pravdu. Rozsudek byl mnohdy určen už v začátcích přelíčení. Neměla zde být produkována spravedlnost, ale pouze trest.

Nastíněné procesy bychom mohli rozdělit do tří kategorií. Proces s Leopoldem Hilsnerem byl proces v poměrně pro justici svobodné době, kde tlak

---

¹⁵⁹ Toto dělení pochází od Aristotela.

¹⁶⁰ Tento způsob se uplatňuje u různých kmenových společenství, kdy není možné pro spáchání křivdy přerušit dosavadní vztahy. Pokud by se na základě spáchání nespravedlnosti, nebo způsobení škody, rozpadlo společenství, jedinci by byli vystaveni velkému nebezpečí v divočině. Z toho důvodu je kladen velký důraz na nápravu škoda a narovnání vzájemných vztahů. Celý proces a důvody k němu vedoucí popsal Jared Diamond ve své knize *Svět, který skončil včera* (s. 81 – 97).

¹⁶¹ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C.H. Beck, 1995. s. 87. ISBN 80-7179-028-1.

¹⁶² Dnešní soudní trendy se o to snaží. Proto je i možné například uzavřít smír, nebo soud může nařídít mediaci. Jsou to ale vedlejší řešení soudních sporů. I v případě, ve kterém se dojde k právnímu smíru, nemusí dojít ke smíru lidskému.

na rozsudek vytvářela společenská poptávka. Další proces s K. H. Frankem byl procesem politickým, kdy šlo pouze o satisfakci za léta utlačování. Poslední proces s Heliodorem Píkou byl výsostně politickou záležitostí, kde se jednalo o justiční vraždu a vypořádání s názorovými odpůrci. Při braní spravedlnosti jako srovnávacího znamení těchto procesů, dojdeme k paradoxnímu závěru. Nejspravedlivějším procesem se jeví ten s K. H. Frankem. Byly zde vážně brány návrhy obhajoby, soud dokonce neodsoudil obžalovaného ze všech bodů obžaloby. Byly dodrženy procesní postupy, i když se jednalo o mimořádný soud na základě retribučních dekretů. Soud se jenom dopustil některých chybných právních posouzení v odůvodnění, které byly nakonec k tíži obžalovaného. Stejně tak osud Kamilla Reslera vykazuje nejmenší znaky jisté kariérní devastace. Zatímco Zdeno Auředníček přesídlil do Vídně kvůli ztrátě místní klientely, nebo Rastislav Váhala nedlouho po odsouzení Heliodora Píky sám položil svou kariéru advokáta, jelikož věděl, že v novém společenském uspořádání nebude již pro svobodnou obhajobu místa. Byl i tak pro jistotu sledován Státní bezpečností.

Je úkolem obhájce chránit spravedlnost? Do jaké míry? Zde se nabízí šalamounská odpověď – ano, ale nejen to. Obhájce je dle trestního řádu povinen svému klientovi dávat právní pomoc, hájit jeho zájmy a dohlížet na regulérnost chování obžaloby a soudu vůči svému mandantovi. Vytváří tedy součást mechanismu, který by měl zajišťovat spravedlnost. Je prvkem nutným k dosažení spravedlnosti, není ale sám o sobě jeho garantem. Avšak v případě, že cítí nespravedlnost, je jeho morální povinností udělat maximum k její nápravě. Podívejme se ještě k motivaci jednotlivých obhájců k převzetí případu. Auředníček šel do soudního boje čistě z otázky principu. Viděl právě onu nespravedlnost, absurdnost obžaloby a nedokázal pouze přihlížet. Kamill Resler byl k obhajobě K. H. Franka přinucen. Přesto se své role odvážně chopil a brilantně zastupoval nenáviděného nacistu. To ho do jisté míry spojuje se Zdeno Auředníčkem. Oba obhajovali osoby, kterými vlastně vzhledem ke svému dosavadnímu životu pohrdali. Nakonec můžeme říct, že se sblížili, respektive jejich vzájemný respekt se nevztahoval pouze na záležitost obhajoby, ale i mimo ni. Rastislav Váhala přijímal obhajobu Heliodora Píky již s respektem vůči jeho osobě. Paralelu jeho role s rolí Zdeno Auředníčka a Kamilla Reslera spatřujeme v historické obhajobě, kdy všichni jmenovaní svého klienta neobhajovali pouze v soudní síni, ale cílili potřebu ho obhájit i v očích příštích generací. Specifické je pak postavení Kamilla

Reslera, který nemohl K. H. Franka obhájit plně, ale spíše poskytnul odlišný pohled od toho hlavního a zjednodušeného.

Velkou devizou z popsanych procesů, která by měla být inspirací do dnešní doby, je pak také osobní přístup obhájce ke svému klientovi. Všichni tři zmínění obhájci měli velmi citlivý přístup ke svým klientům, kde prokazovali nejen zájem o svého mandanta, ale i vzájemný respekt a úctu. Obviněnému nedávali pouze šanci na spravedlnost, ale také pocit lidství. Chvíle, kdy obhájce byl u svého klienta, byla jedno z mála, kdy s obviněným nebylo jednáno jako s něčím nižším. Právě snaha o lidskou důstojnost za všech okolností byla velkou oporou pro Leopolda Hilsnera, stejně tak pro Karla Hermana Franka a Heliadora Píku. Připomeňme několik okamžiků. Zdeno Auředníček svému klientovi daroval i kravatu, aby nemusel mít pocit, že není před soudem zahanben. Kamill Resler strávil poslední noc s K. H. Frankem, uklidňoval ho a nakonec před odvedením na popraviště mu podal ruku. Toto gesto bylo svým významem velké, jelikož ve vězení nikdo s nenáviděným nacistou nejednal tak, aby mu podával ruce. Byla to ta poslední chvíle lidské důstojnosti, která se Frankovi dostala. Rastislav Váhala udělal taktéž maximum. Strávil poslední noc v cele se svým klientem, stejně jako to bylo v předešlém případě. Dal mu slib, že jeho jméno očistí, což udělal. Po dobu procesu se k němu choval s respektem, který si vysoký vojenský důstojník zasloužil. V žádném příběhu nemůžeme najít ani zrnko ponížení. Dělo se tak i přes to, že v případě Auředníčka a Reslera obhájce svého klienta a priori neměl rád, spíše naopak. To je věcí, která by se neměla vytratit ani z vnímání dnešní moderní obhajoby. Důraz na lidskou důstojnost za všech okolností až do poslední chvíle a ještě i po ní.

Zajímavostí je i společenský pohled na klienta a obhájce. Hilsnerův proces na přelomu 19. a 20. století nám ukazuje, jak lidé vnímali obhájce po boku obviněného. Často totiž sjednocovali osobu obhájce a jeho klienta. Nenávist k jednomu se přelévala na druhého. U Kamilla Reslera byla už pozice o něco jiná. Byl brán jako obhájce vraha, ale nemělo to fatální důsledky pro jeho osobní život. Samozřejmě nebyl přijímán s nadšením, ale je zde jeden aspekt procesu, na kterém se dá rozdíl nejlépe pozorovat. Je jím veřejná poprava K. H. Franka, kde byl přítomen i Resler. Lidé chtěli podpisy od Kamilla Reslera, vnímali jeho důležitost pro celý proces, ale nikde není zmíněno, že by se vůči němu chovali s opovržením. Kdyby na jeho místě byl Zdeno Auředníček před 50 lety, zajisté by musel trpět salvu nadávek, možná i lítajících kamenů. Na procesu s Heliodorem Píkou se pak

ukazuje, že ten, kdo sjednocoval pozici obhájce a jeho klienta už nebyla společnost, ale státní totalitní moc. Z toho důvodu pak nechala sledovat Váhalu, ale také mu neumožnila vykonávat ani pozici podnikového právníka. Paradoxně se tedy situace tak trochu vrátila o 50 let zpět, i když trochu v jiné formě. Dnes už dokážeme oddělit pozici obžalovaného a jeho advokáta. Domnívám se, že to je jedním ze znaků moderní justice, vyspělé společnosti a právního státu.

Závěr

Nastolená práce není pouhým popisem třech případů ze závěru 19. do poloviny 20. století. Je zde kladen větší důraz na osobu obhájce a jeho vztah s klientem. Proto je vždy zmíněn stručný životopis, a to jak advokáta, tak i obviněného. Díky tomu dokážeme získat představu, jak v dané době asi vypadal vztah těchto dvou osob. Můžeme dojít k závěru, že nejdůležitějším aspektem vzájemného vztahu byla lidská důstojnost a vzájemný respekt. To jsou aspekty, bez kterých se nedá hledat spravedlnost v žádné době, ani v té dnešní.

Zároveň tato práce na případu Zdeno Auředníčka, Kamilla Reslera a Rastislava Váhaly ukazuje, jak se v čase měnilo vnímání obhájce vedle obviněného. Postupem času se vnímání obou pomalu oddalovalo. Obhájce byl stále více vnímán jako profesionál, který má ve svém důsledku zajistit spravedlivý proces pro obviněného. Průlom do tohoto přirozeného vývoje přinesl Únor 1948. Totalitní moc nedokázala tolerovat nezávislou justici, ve svém vnímání ji naprosto vytěsnila. Soudnictví se tedy stalo pouze nástrojem k upevňování moci. K tomu byla svobodná obhajoba na překážku, tedy začalo období potlačování snah o podobnou právní činnost. Prostředkem k dosažení takového cíle se stala reorganizace celé advokacie. Když se i to ukázalo jako ne úplně účinné, nastal osobní nátlak na obhájce, nakonec byl sám považován za nežádoucí osobu. Totalita tedy vrátila dějiny o kus nazpět.

Tyto tři případy zároveň znázorňují proces ve třech různých kontextech. Proces s Leopoldem Hilsnerem je veden pod vysokým společenským tlakem. Není zde státem predikovaný výsledek, ke kterému je nutno dojít. Závěry rozsudku diktuje silná společenská poptávka vedená mylnými představami o židovském náboženství. Proces s K. H. Frankem je veden poptávkou dějin. Stát věděl, že obviněného chce odsoudit na smrt. Pod tlakem společnosti by asi nebylo možné nic jiného. Zároveň zde byl dán prostor pro poměrně svobodnou obhajobu, které dal dokonce soud v některých bodech za pravdu. Posledním případem je proces s Heliodorem Píkou, který se děl na žádost vládnoucí strany. Nejednalo se ani tak o proces soudní, jako o divadlo nutné ke spáchání vraždy ve jménu práva. Překvapivým výsledkem pak je, že za nejspravedlivější z daných tří lze považovat proces s K. H. Frankem, tedy stále zatím v částečně demokratickém státě.

Závěry a myšlenky této práce včetně příběhů všech nastolených soudních procesů by měly být známy nejen právním historikům, nýbrž i všem právníkům, kteří chtějí zušlechťovat profesní stav, kterého jsou součástí.

Resumé

The role of advocate is very important in the court process. That was changing frequently in history. The advocate is today perceived as a legal assistant to the accused. He shall help him during the trial. This was not the case before. The formal concept of advocacy in Czechia began mainly during the 18th century. We can talk about modern advocacy in the 19th and 20th centuries. Advocacy used to be a free profession. That changed after the Communist Revolution in 1948. Advocacy was going through the development as well as the society. This is illustrated in the case of Leopold Hilsner at the turn of the 19th and 20th centuries, in the case of K. H. Frank after the end of World War II, and in the case of Heliodor Pík after the communist coup in the late 1950s.

Leopold Hilsner's advocate was Zdeno Auředníček from Kutná Hora. K. H. Frank's advocate was Kamill Resler. Heliodor Píka's advocate was Rastislav Váhala. Both last advocates was from Prague.

All the cases show the relationship of the accused and his lawyer in a different context. The case of Leopold Hilsner took place during a period of relatively free justice. The society of that time wanted his condemnation. The case of K. H. Frank was characterized by the fact that it was clear that in the end he would be executed for the years of suffering of the Czech nation during the war. The death penalty had to be issued within the context of the time. Heliodor Píka's case was just a judicial murder. The ruling party demanded his death.

It is important for advocate to give his client human dignity throughout the trial. Mutual respect is important in the lawyer-client relationship. The lawyer is often the only person the accused can trust to. For this reason, the work of a lawyer is not only about legal aid, but also about the human approach.

Seznam zdrojů

Knižní

ANDREJS, Jaroslav. Smrt boha smrti. Brno: Jota, 2008. ISBN 978-80-7217-554-3.

BALÍK, Stanislav. Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998. ISBN 80-7082-398-4.

Biografický slovník českých zemí. ISBN 978-80-7286-257-3.

ČAPEK, Karel a Tomáš Garrigue MASARYK. *Hovory s T.G. Masarykem*. Praha: Fr. Borový, 1946.

ČERNÝ, Bohumil. *Justiční omyl: hilsneriáda*. Praha: Magnet-Press, 1990. ISBN 80-85110-46-6.

DRÁPAL, Jakub. Poslušen zákonů své země a svého stavu: Kamill Resler - obhájce K.H. Franka. Praha: Auditorium, 2014. ISBN 978-80-87284-49-0.

Encyklopedie českých právních dějin. ISBN 978-80-7418-282-2.

JELÍNEK, Jiří a UHLÍŘOVÁ, Marta. *Obhájce v trestním řízení*. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-88-2.

KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C.H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-028-1.

KOVTUN, Jiří. *Tajuplná vražda: případ Leopolda Hilsnera*. Praha: Sefer, 1994. ISBN 80-900895-9-3.

KRIST, Miloslav. Soumrak svědomí: příběh generála Píky, popraveného roku 1949 v plzeňské věznici. Plzeň: M. Krist, 2009. ISBN 978-80-904364-0-4.

MOULIS, Miloslav a Dušan TOMÁŠEK. *K.H. Frank: vzestup a pád karlovarského knihkupce*. Praha: Epoque, 2003. ISBN 80-86328-21-X.

Někomu život, někomu smrt: československý odboj a nacistická okupační moc. Laguna. sv. 2 ISBN 978-80-86274-77-53.

PEJČOCH, Ivo a Vojenský historický ústav. *Vojenské osoby popravené v období politických procesů v Československu v letech 1948-1955*. Praha: Ministerstvo obrany ČR - Prezentační a informační centrum MO, 2009. ISBN 978-80-7278-520-9.

RYS, Jan. Hilsneriáda a TGM: ke čtyřicátému výročí vražd polenských ... : [1899-1939]. V Praze: Zednářská korespondence, 1939.

SCHULTZ, Uwe. *Velké procesy: Právo a spravedlnost v dějinách*. Praha: BRÁNA, 1997. ISBN 80-85946-76-9.

STRÖBINGER, Rudolf. *Poker o Prahu: posledních 100 dní Protektorátu*. V Olomouci: Votobia, 1997. ISBN 80-7198-220-2.

ŠUBERT, František Adolf. *Malý Ottův slovník naučný: dvoudílný : příruční kniha obecných vědomostí*. V Praze: J. Otto, 1906. sv. 2.

TOMAN, Petr a Ondřej ŠEBESTA. Advokáti proti totalitě: Kamill Resler, Jiří Křížek, Jaroslav Borkovec, Rastislav Váhala, František Hejný, Dagmar Burešová,

Otakar Motejl, Ján Čarnogurský, Jiří Machourek, Milan Hulík. Praha: Mladá fronta, 2019. ISBN 978-80-204-5430-0.

TUNYS, Ladislav. *K.H. Frank: noc před popravou*. V Praze: XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-403-1.

VÁHALA, Rastislav. *Smrt generála*. Praha: Melantrich, 1992. Memoáry (Melantrich). ISBN 80-7023-124-6.

VALIŠ, Zdeněk. *Divizní generál Heliodor Píka: upomínková publ.* Praha: Správa sociálního řízení federálního ministerstva obrany, [1991].

VAŠEK, František, Vladimír ČERNÝ a Jan BŘEČKA. *Místa zkropená krví: Kounicovy studentské koleje v Brně v letech nacistické okupace 1940-1945*. 2015. ISBN 978-80-86736-41-9.

VONDRUŠKA, Isidor. *Životopisy svatých v pořadí dějin církevních*. V Praze: Ladislav Kuncíř, 1931. sv. 3.

ZÁVURKA, Milan. *Z minulosti advokacie: sborník příspěvků z ... konference o dějinách advokacie; JUDr. Zdenko Auředníček - kutnohorský advokát a obhájce Leopolda Hilsnera*. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-547-8.

Časopisné a novinové

AUŘEDNÍČEK, Zdeno. *Mein Klient Leopold Hilsner*. Neue Freie Presse [online]. 12. 1. 1928, [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?aid=nfp&datum=19280112>

AUŘEDNÍČKOVÁ, Anna. *Kolem Hilsnerova procesu*. Věstník židovské obce náboženské v Praze. Praha: Židovská náboženská obec, 1949, 11(15-16), ISSN 0139-6412.

Čech: politický týdeník katolický. Praha: Antonín Schmitt, 06.04.1918. Dostupné také z: <https://dnnt.mzk.cz/uuid/uuid:4f18c6e0-2ef1-11e8-9dd8-005056827e51>

Katolické listy. Praha: Josef Kratochvíl, 17.09.1899, 3(257). Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:3b697230-1874-11e9-b308-5ef3fc9ae867>

Lidová demokracie: orgán Československé strany lidové. Praha: Nakladatelství Lidová demokracie, 31.07.1969, 25(178). ISSN 0323-1189.

Lidové noviny. Brno: Vydavatelské družstvo Lidové strany v Brně, 25.6.1919, 27(174, odpolední vydání). ISSN 1802-6265. Dostupné také z: <https://dnnt.mzk.cz/uuid/uuid:266c33f0-61e6-11dc-8996-000d606f5dc6>

Lidové noviny. Praha: Syndikát českých spisovatelů, 29.1.1949, 57(24***). ISSN 0862-5921.

Národní listy. Praha: Julius Grégr, 22.9.1932, 72(262). ISSN 1214-1240.

Národní listy. Praha: Julius Grégr, 26.10.1900, 40(296, ranní vydání). ISSN 1214-1240. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:eb333f10-b279-11e6-bf7b-005056825209>

Národní listy. Praha: Julius Grégr, 26.4.1899, 39(115, ranní vydání). ISSN 1214-1240. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:1f370240-a7a5-11e6-b707-005056827e51>

Národní politika. 7.4.1899, 17(96, odpolední vydání). ISSN 1802-5110. Dostupné také z: <https://dnnt.mzk.cz/uuid/uuid:73fce670-cdb9-11dc-8bfa-000d606f5dc6>

Osvobozený Našinec: deník čsl. strany lidové : list pracujícího katolického lidu. Olomouc, 04.04.1946, 79(80). ISSN 2571-2225.

Rudé právo: Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Praha: Komunistická strana Československa, 25.9.1946(222). s. 2. ISSN 0032-6569.

Rudé právo: Ústřední orgán Komunistické strany Československa. Praha: Komunistická strana Československa, 12.10.1954, 34 - 35(283). ISSN 0032-6569.

Slovo národa: orgán československé strany národně-socialistické. V Brně: Přípravný výbor československé strany národně-socialistické, 08.08.1945, 1(77). Dostupné také z: <https://dnnt.mzk.cz/uuid/uuid:68889ad0-ad53-11e2-9592-5ef3fc9bb22f>

Svobodné slovo: list Československé strany socialistické, Pražské vydání. Praha: Československá strana socialistická, 05.03.1946, 2(54). ISSN 0231-732X.

Svobodné slovo: list Československé strany socialistické, Pražské vydání. Praha: Československá strana socialistická, 13.04.1946, 2(88). ISSN 0231-732X.

Internetové

Archiv ČT24: Před sedmdesáti lety: *K. H. Frank bude viset*. iVysilani.cz [online]. Praha, 2016, 9. 1. 2016 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10116288585-archiv-ct24/216411058210002/obsah/445490-k-h-frank-bude-viset>

BALÍK, Stanislav a Petr POLEDNÍK. *15. březen 1939*. Bulletin advokacie č. 3/2009. s. 7. Dostupné také z: https://www.cak.cz/assets/files/2678/BA_09_03.pdf

Český rozhlas Plus [online]. Praha: Český rozhlas, 2020 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/prilet-k-h-franka-jak-skoncil-jeden-z-nejmocnejsich-muzu-protektoratu-8210751>

Dcera rudého kata Vaše rozdala 400 tisíc po otci. Stále mě pronásleduje, říká. Lidovky.cz [online]. 30. 8. 2013 [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/dcera-rudeho-kata-karla-vase-rozdala-dedictvi-po-otci-stale-me-pronasleduje-rika.A130829_173430_In_domov_spa

JANČAROVÁ, Markéta. *Práva a povinnosti ve vztahu advokáta a klienta*. Bulletin advokacie č. 10/2000. s. 44. Dostupné také z: https://www.cak.cz/assets/files/180/BA_00_10.pdf

Milan Píka. *Paměť národa* [online]. 26.1.2005 [cit. 2021-03-17]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/sk/pika-milan-1922>

Můj otec generál [dokumentární film]. Režie Marcel PETROV. Česko, 2010. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10213309129-muj-otec-general/409235100021003/>

Popravený hrdina Píka a krvavý prokurátor Vaš. Dcera vraha se nyní setkává se synem oběti. ČT24 [online]. Česká televize, 23. 2. 2018 [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/2397913-popraveny-hrdina-pika-a-krvavy-prokurator-vas-dcera-vraha-se-nyni-setkava-se-synem>

Stavovské předpisy. *Česká advokátní komora* [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?pgid=23>

Vývoj právní úpravy advokacie v ČR od r. 1990. *Česká advokátní komora* [online]. Odbor vnější a vnitřní legislativy ČAK [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/doporucujeme/zakony-o-advokacii---legislativni-vyvoj-1990-2015.pdf>

Zemřel válečný veterán a generál dvou armád Milan Píka. Synovi popraveného Heliadora Píky bylo 96 let. IRozhlas [online]. 20. 3. 2019 [cit. 2021-03-22]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/zemrel-valecny-veteran-a-general-milan-pika-synovi-popraveneho-heliadora-piky_1903202134_dbr